

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Bc. Karolina Kožuchová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 – Ekonomika a management**

Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Insolvenční řízení v podmínkách ekonomického a právního systému v ČR

Insolvency Proceedings in Economical and Legal System Conditions of Czech Republic

DP – EF – KPE – 2012 – 39

Bc. Karolina Kožuchová

Vedoucí práce: prof. Ing. Ivan Jáč, CSc., katedra podnikové ekonomiky

Konzultant: Ing. Jiří Honzejek, GEA LVZ, a.s.

Počet stran: 82

Počet příloh: 0

Datum odevzdání: 6. ledna 2012

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 6. ledna 2012

Karolina Kožuchová

Anotace

Diplomová práce zabývající se tématem insolvenčního řízení v podmínkách ekonomického a právního systému ČR podává přehled o aplikaci insolvenčního zákona s ohledem na jeho implementaci v ekonomickém prostředí ČR.

Teoretická část diplomové práce je zaměřena na popis charakteristik ekonomického prostředí v ČR, objasňuje některé krizové jevy a jejich vliv na ekonomické subjekty. Dále je věnována pozornost seznámení čtenáře s insolvenčním řízením, úpadkem, možnostmi jeho řešení a průběhem insolvenčního řízení se zřetelem na fakt, že se v českém ekonomicko právním systému jedná o poměrně novou úpravu.

Praktická část je věnována analýze dat společnosti zasažené insolvenčním řízením a společnosti, které se s úpadkem doposud vyhnul. Součástí je také uvedení problematických okamžiků insolvenčního řízení a jejich vazby na ustanovení insolvenčního zákona.

Klíčová slova

Dlužník, ekonomické prostředí ČR, insolvenční zákon, konkurs, krizové jevy, oddlužení, pohledávky, reorganizace, úpadek, úvěrové selhání, věřitel, závazky.

Annotation

The Diploma thesis dealing with the topic of Insolvency Proceedings in Economical and Legal System Conditions of Czech Republic gives view on application and implementation of insolvency proceedings in economic circumstances of Czech Republic.

Theoretic part of the Diploma thesis is focused on description and characterization of the economic environment of Czech Republic, clarifies some of crisis phenomenons and their influence on subjects in economics. The reader is acquainted with insolvency proceedings, credit defaults, possibilities of solutions, and with a period of insolvency proceedings afterwards.

Practical part deals with data analysis of a company touched by bankruptcy and insolvency proceeding and a company which avoided bankruptcy. A part of the Diploma thesis is a list of some problematic points of insolvency proceeding and their relation according to regulations of insolvency law.

Key Words

Bankruptcy, credit default, creditor, crisis phenomenons, debtor, debts, decline, discharge of debts, economic environment of Czech Republic, insolvency law, liability, reorganization.

Předmluva

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. Ing. Ivanu Jáčovi, CSc. za odborné vedení při psaní diplomové práce, svému konzultantu Ing. Jiřímu Honzejkovi a v neposlední řadě Ing. Jiřímu Klímovi za cenné rady a připomínky.

Obsah

Seznam ilustrací (obrázků)	str. 11
Seznam tabulek	str. 12
Seznam zkratk	str. 13
Úvod	str. 14
1 Obecné uvedení do problematiky	str. 15
1.1 Stanovení cílů práce	str. 17
2 Charakteristika ekonomického prostředí ČR	str. 19
2.1 Stav domácí ekonomiky v roce 2010 dle základních makroekonomických ukazatelů	str. 19
2.1.1 Hrubý domácí produkt	str. 20
2.1.2 Inflace	str. 21
2.1.3 Nezaměstnanost	str. 23
2.1.4 Platební bilance	str. 24
2.2 Krizové jevy v ekonomice ČR a jejich vliv na podnikatelské a nepodnikatelské subjekty	str. 25
2.3 Důsledky krizových jevů	str. 28
2.4 Praktické příklady subjektů zasažených krizovými jevy ekonomického prostředí ČR	str. 30
3 Insolvenční řízení	str. 33
3.1 Ekonomické indikátory stavů předcházejících úpadku	str. 35
3.1.1 Pohledávky a správa pohledávek	str. 38
3.1.2 Správa závazků u podnikatelů fyzických a právnických osob	str. 40
3.1.3 Závazky fyzických osob nepodnikatelů	str. 41
3.2 Právní úprava insolvenčního řízení (ve znění k 1.11.2010)	str. 44
3.2.1 Základní ustanovení insolvenčního zákona	str. 44
3.2.2 Ustanovení vymezující okruh procesních subjektů insolvenčního řízení	str. 47
3.3 Úpadek a zákonné možnosti jeho řešení	str. 49
3.3.1 Konkurs	str. 50
3.3.2 Reorganizace	str. 51
3.3.3 Oddlužení	str. 52

3.4 Průběh insolvenčního řízení	str. 53
3.4.1 Zahájení řízení	str. 54
3.4.2 Projednání návrhu a rozhodnutí	str. 54
3.4.3 Uplatňování pohledávek, další průběh řízení	str. 55
4 Úskalí procesu insolvenčního řízení z pohledu dotčených osob	str. 57
4.1 Osoba v postavení věřitele	str. 57
4.2 Osoba v postavení dlužníka	str. 58
4.3 Třetí osoby	str. 59
5 Analýza dat – porovnání jednotlivých případů na základě předem zvolených kritérií	str. 60
5.1 Kritéria pro analýzu dat	str. 61
5.2 Charakteristika jednotlivých případů	str. 62
5.3 Vlastní srovnávací analýza	str. 63
5.3.1 Ukazatele likvidity	str. 64
5.3.2 Ukazatele zadluženosti	str. 66
5.3.3 Ukazatele rentability	str. 67
5.4 Komentář datové analýzy	str. 70
5.4.1 Ukazatele likvidity	str. 71
5.4.2 Ukazatele zadluženosti	str. 72
5.4.3 Ukazatele rentability	str. 72
6 Zhodnocení cílů práce	str. 74
6.1 Výsledky finanční analýzy	str. 74
6.2 Shrnutí výsledků a cílů	str. 76
Závěr	str. 78
Soupis bibliografických citací	str. 79
Bibliografie	str. 79

Seznam ilustrací (obrázků)

Obrázek 1:	Hrubý domácí produkt	str. 21
Obrázek 2:	Míra inflace v letech 199 až 2010, meziroční změna	str. 22
Obrázek 3:	Míra inflace v letech 2009 až 2011 vyjádřená v měsíčních změnách	str. 22
Obrázek 4:	Obecná míra nezaměstnanosti v letech 1993 až 2010	str. 24
Obrázek 5:	Vývoj HDP ve Spolkové republice Německo a v ČR	str. 26
Obrázek 6:	Úvěry v selhání v českém bankovním sektoru	str. 27
Obrázek 7:	Vládní deficit (přebytek)	str. 30
Obrázek 8:	Průměrná doba trvání insolvenčního řízení	str. 34
Obrázek 9:	Vývoj počtu insolvenčních návrhů v letech 2008-2011	str. 36
Obrázek 10:	Insolvenční navrhovatel	str. 37
Obrázek 11:	Počet insolvenčních návrhů a skutečně vyhlášených insolvencí	str. 38
Obrázek 12:	Způsob rozhodování o insolvenčních návrzích	str. 50

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Srovnání základních skutečností ohledně analyzovaných společností	str. 62
Tabulka 2:	Výpočet ukazatele „běžná likvidita“	str. 64
Tabulka 3:	Výpočet ukazatele „pohotová likvidita“	str. 65
Tabulka 4:	Výpočet ukazatele „okamžitá likvidita“	str. 65
Tabulka 5:	Výpočet ukazatele věřitelského rizika	str. 66
Tabulka 6:	Výpočet ukazatele „kvóta vlastního kapitálu“	str. 67
Tabulka 7:	Výpočet ukazatele rentability celkových aktiv	str. 68
Tabulka 8:	Výpočet ukazatele rentability tržeb	str. 69
Tabulka 9:	Výpočet ukazatele rentability nákladů	str. 69
Tabulka 10:	Výpočet ukazatele rentability vlastního kapitálu	str. 70
Tabulka 11:	Srovnání ukazatelů rentability společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o.	str. 75

Seznam zkratek

ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
SRN	Spolková republika Německo
USA	Spojené státy americké

Úvod

Diplomová práce je věnována tématu insolvenčního řízení, které provází všechny subjekty ekonomiky, od fyzických osob nepodnikatelů (spotřebitelů), přes drobné podnikatele až po velké akciové společnosti. Termíny jako insolvence, osobní bankrot, úpadek nebo konkurs vstoupily do každodenní reality. S konkursním a poté s insolvenčním řízením mají co do činění častěji podnikatelské subjekty, nicméně od počátku účinnosti insolvenčního zákona, od 1.1.2008, jsou jeho ustanoveními dotčeni i spotřebitelé.

Setkání s insolvenčním řízením může nabývat pasivní formy, kdy vyvstává nutnost reakce ekonomického subjektu na insolvenční řízení svého obchodního partnera, stejně tak formy aktivní, kdy insolvence postihne samotný subjekt a vyžaduje od něj aktivní přístup k řešení. Postup pro takové situace zavádí zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), přijatý jako rekodifikace zákona o konkursu a vyrovnání. Diplomová práce si klade za cíl vyložit základní ustanovení zákona, postup insolvenčního soudu v řízení, situaci úpadku a způsoby jeho řešení. Praktickým příkladem je aplikace finanční analýzy u dvou vybraných podnikatelských subjektů, která podává přehled o finančním zdraví analyzovaných subjektů a prezentuje vývojové trendy v jejich podnikatelských snahách.

Téma diplomové práce není možno komplexně zpracovat bez náhledu na ekonomické prostředí České republiky a jeho charakteristiky, jenž poskytuje základ a uvádí čtenáře do dané problematiky. V ekonomickém prostředí české i celosvětové ekonomiky jsou sledovány krizové jevy, jejichž počátek lze nalézt ve Spojených státech amerických. I díky těmto reálným skutečnostem je každoročně insolvenčním řízením zasaženo a postiženo více subjektů.

1 Obecné uvedení do problematiky

Úprava úpadkového práva je nezbytnou součástí právního řádu každého státu, který si zakládá na tom, aby v něm existovalo fungující a funkční tržní prostředí. Právní řád takového státu musí nezbytně upravovat nejen situace, v nichž ekonomické subjekty prosperují, ale také nalézt řešení pro krizové situace, které nastávají v každodenním hospodářském procesu. Krizový hospodářský vývoj může nastat jak u subjektů podnikatelských, tak i nepodnikatelských. Pro řešení stavu, kdy podnikatelský subjekt není ve svém podnikání úspěšný nebo kdy nepodnikatelský subjekt – zejména pak spotřebitel – reálně neodhadne své finanční možnosti, je třeba mít v právním řádu zakotven jasný, předem známý a funkční postup. Neexistence možnosti řešení takového stavu by znamenala neřešitelný problém nejen pro samotného podnikatele či spotřebitele, ale i pro ostatní subjekty dotčené touto krizovou situací.

V České republice je takovým institutem zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Tento předpis zcela nahrazuje známý a mnohokrát novelizovaný zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, který již neodpovídal aktuálním požadavkům současného ekonomického prostředí. Přijetí insolvenčního zákona tak znamená, že se české úpadkové právo přizpůsobilo evropským normám a v neposlední řadě také vývojovým trendům v moderní úpravě světového úpadkového práva. Inspirací našim zákonodárcům byla úprava zakotvená v úpadkovém právu Slovenska, Německa či Spojených států amerických. Provedená rekodifikace úpadkového práva přináší i možná úskalí a problémy, které jsou s řešením úpadku spojeny a které je třeba mít vždy na zřeteli. Insolvenční zákon ale překonal některé nedostatky zákona o konkursu a vyrovnání a insolvenční řízení vybudoval na základních zásadách vytyčených v úvodních ustanoveních insolvenčního zákona, konkrétně v § 5.

Insolvenční právo, upravené insolvenčním zákonem, je úpravou komplexní, souhrnnou. Neznamená to však, že v insolvenčním řízení nebude přihlíženo k dalším předpisům – řešení určitých otázek je nadále upraveno v rámci předpisů občanského soudního řízení, předpisů daňových, trestních či obchodních. *„Vyplývá z toho, že úpadek je ekonomicky i právně určitou mezní situací, která je specifickou vůči všem ostatním situacím řešeným*

právně a jeho úprava má proto vždy povahu úpravy zvláštní, mající prioritu“ (Schelleová, 2006, s. 10).

Pokud pohlédneme na způsoby, kterými lze dle insolvenčního zákona řešit úpadek různých ekonomických subjektů, za novum je třeba považovat způsob řešení úpadku podnikatelského subjektu jeho reorganizací. Reorganizace spočívá na sanačním, nikoli likvidačním způsobu řešení úpadku a zákonodárce tomuto způsobu přiřkl důležitost tím, že je reorganizace mimo konkurs zákonem považována za základní způsob řešení úpadku. Insolvenční zákon dále samostatně řeší úpadek finančních institucí a také nově zavedl sanační způsob řešení úpadku nepodnikatelských subjektů, kterým je oddlužení. K překonání hrozícího úpadku dlužníka, který ovšem aktivně spolupracuje se svými věřiteli na překonání nepříznivého stavu, slouží institut moratoria.

V rámci požadavků na co nejvyšší míru transparentnosti celého řízení byl upraven a zakotven institut insolvenčního rejstříku, primárně upraven ustanovením § 419 insolvenčního zákona. Jedná se o informační systém veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti a který zajišťuje (v rámci zákonných omezení) plnou informovanost široké veřejnosti o probíhajícím insolvenčním řízení a který plní i další nezastupitelné funkce, např. pro doručování písemností insolvenčního soudu.

Insolvenční rejstřík je tedy veřejným seznamem, do něhož má díky webovému portálu www.justice.cz možnost nahlížet každý bez ohledu na to, zda-li je či není účastníkem toho kterého insolvenčního řízení. Informací v něm obsažených využívají jak věřitelé dlužníků, ohledně kterých bylo zahájeno insolvenční řízení, tak i sami dlužníci, banky a různé společnosti poskytující úvěry, insolvenční správci a státní úřady. V insolvenčním rejstříku se v souladu s § 421 insolvenčního zákona zveřejňují rozhodnutí insolvenčního soudu, veškerá podání, která se vkládají do soudního spisu (který je stále tvořen i v papírové podobě u příslušného soudu) vedeného insolvenčním soudem ohledně dlužníka a další informace, o kterých tak stanoví insolvenční zákon. Data a informace zveřejňované v insolvenčním rejstříku dále upravuje ustanovení § 422 insolvenčního zákona, podle kterého může fyzická osoba činící podání požádat, aby insolvenční soud rozhodl, že některé z osobních údajů této fyzické osoby obsažené v jejím podání, nebudou

v insolvenčním rejstříku veřejně přístupné. Nejde-li o fyzickou osobu, která učinila podání, zveřejní se v souladu s § 422 odst. 2 insolvenčního zákona u takové fyzické osoby v insolvenčním rejstříku jen její jméno a příjmení. Technicky se toto ustanovení zákona provádí anonymizací určených údajů ve zveřejňované listně ve formátu pdf (Portable Document Format).

V souvislosti s přijetím insolvenčního zákona došlo logicky i k přijetí dalších souvisejících právních norem, zejména pak zákona upravujícího výkon funkce insolvenčního správce, podmínky pro získání oprávnění pro činnost insolvenčního správce (zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích). Prováděcí předpisy poté upravují odměnu insolvenčního správce a její výpočet (vyhláška č. 313/2007 Sb. o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně člena věřitelského výboru a o náhradě jejich nutných výdajů) a také obsah zkoušky insolvenčního správce (vyhláška č. 312/2007 Sb., o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců).

Zákon o konkursu a vyrovnání v úpravě činnosti konkursních správců nekladal žádné požadavky na jejich odbornou způsobilost, úprava jejich postavení a vlivu na konkursní řízení byla nedostatečná a vesměs pouze odkazující na příslušný prováděcí předpis. Insolvenční správce by se tak měl, po splnění odborných požadavků a úspěšném vykonání zkoušky, stát zárukou spravedlivého, rychlého a hospodárného průběhu insolvenčního řízení, ve kterém dochází k nakládání s dlužníkovým majetkem.

1.1 Stanovení cílů práce

Jak již vyplývá z předcházejícího textu, insolvenční zákon a jeho právní úprava jsou v českém právním řádu poměrnou novinkou a výsledky jeho působení jsou tedy neméně nové. Z hlediska ekonomického prostředí České republiky se tedy dosud dotváří obousměrná vzájemná interakce, která zákonitě ústí jak v dodatečné novelizace právní normy, tak ve změnu chování ekonomických subjektů v České republice.

Prvním cílem diplomové práce je přehledným způsobem zpracovat tematiku insolvenčního řízení s přihlédnutím zejména k jeho ekonomickým aspektům, objasnit průběh jednotlivých typů insolvenčního řízení (konkurs právnických osob, reorganizace,

oddlužení, konkurs fyzických osob podnikatelů) s důrazem na ekonomické faktory a jejich vazby na právní rámec ČR.

Druhým z cílů této práce je prostřednictvím finanční analýzy objasnit stav zadluženosti, míru likvidity a rentability vybraných podnikatelských subjektů ve vztahu k insolvenčnímu řízení v podnikatelském prostředí ČR.

2 Charakteristika ekonomického prostředí v ČR

Česká ekonomika je charakterizována jako vysoce otevřená (jedna z nejotevřenějších v EU), exportně orientovaná, z makroekonomického hlediska jako vyspělá a stabilizovaná. Ekonomické prostředí je makroekonomickou teorií obecně určováno základními makroekonomickými ukazateli, mezi něž jsou řazeny hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost a platební bilance. Mezi nejčastěji zmiňované makroekonomické problémy patří nezaměstnanost a inflace, kdy tyto pojmy jsou v základním významu srozumitelné většině obyvatel ČR. Jak se za daný rok změnila cenová hladina v ekonomice nebo kolik procent z ekonomicky aktivních obyvatel je nezaměstnanými, jsou informace, které jsou médií často opakovány a lidé o nich mají obecnou povědomost.

2.1 Stav domácí ekonomiky v roce 2010 dle základních makroekonomických ukazatelů

Makroekonomické ukazatele slouží ke zjišťování výkonnosti národního hospodářství, kdy mezi nejvýznamnější ukazatel řadíme hrubý domácí produkt (HDP). Mezi další základní ukazatele řadíme také míru nezaměstnanosti, inflace, vývoj obchodní a platební bilance, kdy i tyto ukazatele podávají informace o výkonnosti národního hospodářství. Ekonomika ČR se v roce 2010 nacházela ve fázi zpomalení hospodářského růstu, způsobené zejména celosvětovou finanční a hospodářskou krizí, která propukla v USA po prasknutí spekulativní „bubliny“ na trhu s nemovitostmi, resp. hypotékami v roce 2008, kterou byla i ČR znatelně zasažena. Dopad této recese je stále patrný v míře nezaměstnanosti a zhoršování životních podmínek některých skupin obyvatel.

Česká ekonomika se do fáze recese dostala v polovině roku 2008, kdy se projevilo její výrazné zpomalení. Hrubý domácí produkt v roce 2009 klesl o 4,1 % a to díky vypuknutí celosvětové finanční krize, kterou byl následně narušen mezinárodní obchod. *„Česká ekonomika se vyhnula první fázi – finanční krizi, dopadla na ni ovšem následná hospodářská recese, dovezená převážně ze zahraničí prostřednictvím poklesu poptávky po našich vývozech“* (Janáčková, 2010, s. 33). ČR byla díky své orientaci na vývoz komodit dlouhodobé spotřeby (a v této návaznosti také utrpěl průmysl jako takový, ale i odvětví s ním blízce provázaná, např. doprava) citlivá na tyto globální šoky a došlo k poklesu

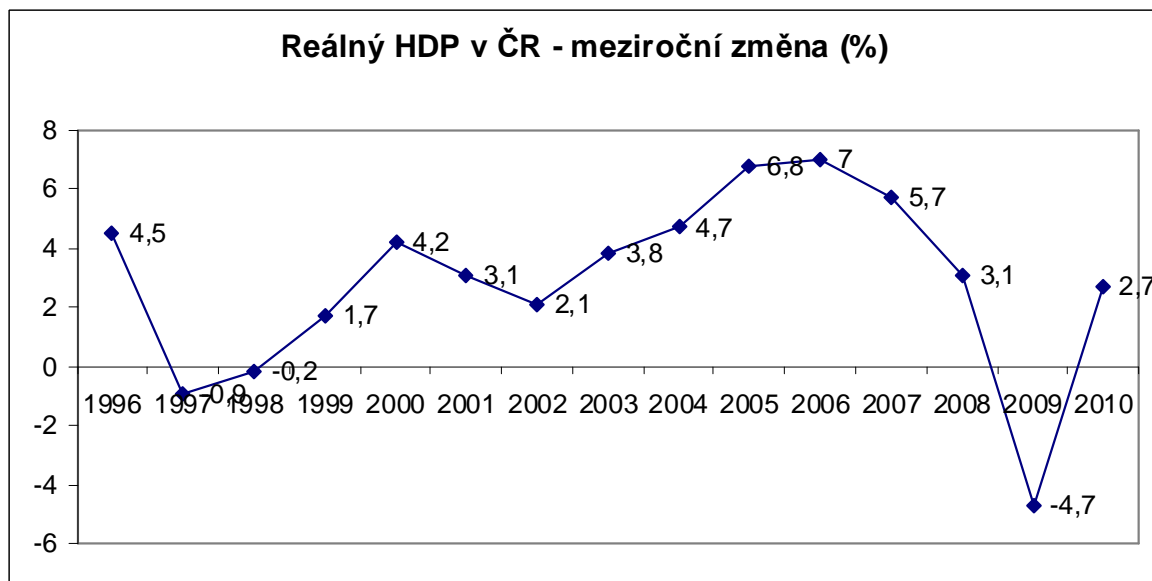
domácí poptávky, zastavil se růst domácí soukromé spotřeby. Domácnosti byly nuceny reagovat na rostoucí nezaměstnanost, klesající mzdy a obecně vysokou míru nejistoty ohledně příjmové části svých rozpočtů.

Dna krize hospodářský růst dosáhl v prvním čtvrtletí roku 2009, od druhého čtvrtletí 2009 se objevily náznaky oživení (Zamrazilová, Česká ekonomika: Nejasná zpráva o konci krize, 2010). Oživení světové ekonomiky v roce 2010 se v ČR projevilo spíše mírně, v EU, zejména pak v eurozóně oživení zůstává poměrně nestabilní.

2.1.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt je statistickým ukazatelem, kterým posuzujeme výkonnost ekonomiky. „*Domácí produkt je tok zboží a služeb, vyrobených v určité ekonomice za určité období*“ (Holman, 2005, s. 445), kdy tento ukazatel sleduje toky za jeden rok. Rozlišuje se hrubý domácí produkt a čistý domácí produkt, kdy rozdíl mezi nimi činí opotřebení statků; výpočet, dokonce i jen odhad tohoto opotřebení statků dlouhodobé spotřeby je však komplikovaný, obecně se pracuje s hrubým domácím produktem. Hrubý domácí produkt představuje souhrn hodnot přidaných zpracováním ve všech odvětvích činností považovaných v systému národního účetnictví za produktivní.

Česká ekonomika však, ve srovnání s nemálo vyspělými ekonomikami, reaguje na finanční a hospodářskou krizi lépe a má šanci se s ní lépe vypořádat, také díky vlastní měně a vesměs zdravému bankovnímu sektoru podporovaném pružnými reakcemi centrální banky (Singer, 2010).

Zdroj: Český statistický úřad

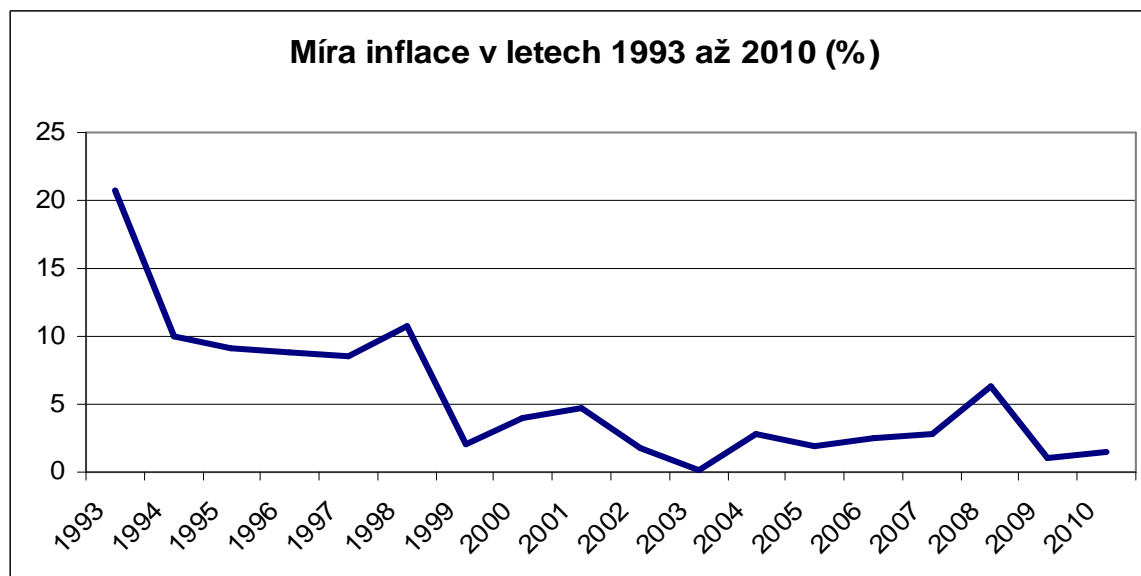
Obr. 1 – Hrubý domácí produkt

Během roku 2010 hospodářský růst v české ekonomice zrychloval, přičemž za rok 2010 vzrostl hrubý domácí produkt o 2,3 % (Zpráva o finanční stabilitě 2010/2011, ČNB, 2010, s. 19). Tempo zrychlování jak v ČR, tak i v zemích EU však začalo zpomalovat díky trvající nejistotě z následků enormního zadlužování zemí.

Podle České národní banky začne česká ekonomika oživovat až v roce 2012, přičemž květnový odhad ČNB mluví o snížení meziročního růstu HDP na 1,5 %, v roce 2012 by tempo růstu HDP mělo zrychlit na 2,8 % a to za přispění zvýšené spotřeby domácností a oživení investic (Zpráva o finanční stabilitě 2010/2011, ČNB, 2010, s. 11). Dle nejnovějších odhadů Ministerstva financí však růst v roce 2012 bude pouze ve výši 1 %.

2.1.2 Inlace

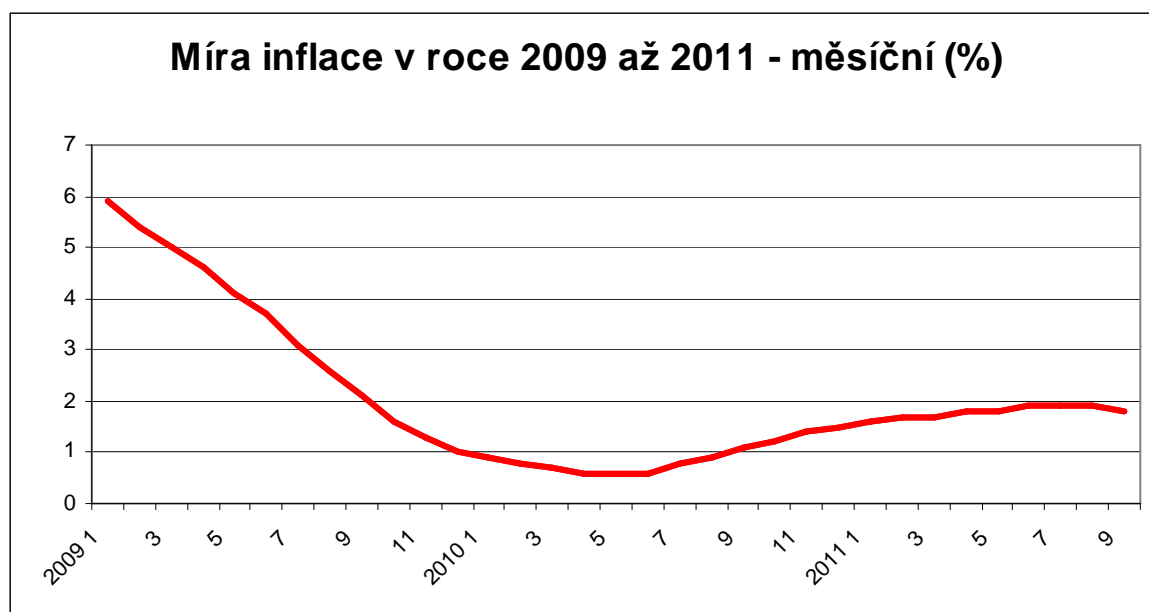
Inlace je obecně definována jako projev ekonomické nerovnováhy, jehož znakem je růst cenové hladiny, tj. charakterizuje míru znehodnocování měny v určeném časovém období. Inlace je zmenšování kupní síly peněz (Holman, 2005, s. 566). Míra inflace je měřena pomocí přírůstku indexu spotřebitelských cen, který vyjadřuje velikost změny výdajů domácností na nákup spotřebního koše, přičemž se porovnává se spotřebním košem ve výchozím období. Mezi další indexy patří deflátor HDP a index cen výrobců.

Zdroj: Český statistický úřad

Obr. 2 – Míra inflace v letech 199 až 2010, meziroční změna (%)

Od počátku roku 2010 začíná pozvolně vzrůstat cenová hladina, růst je však v souladu s inflačním cílem stanoveným centrální bankou.

Zdroj: Český statistický úřad

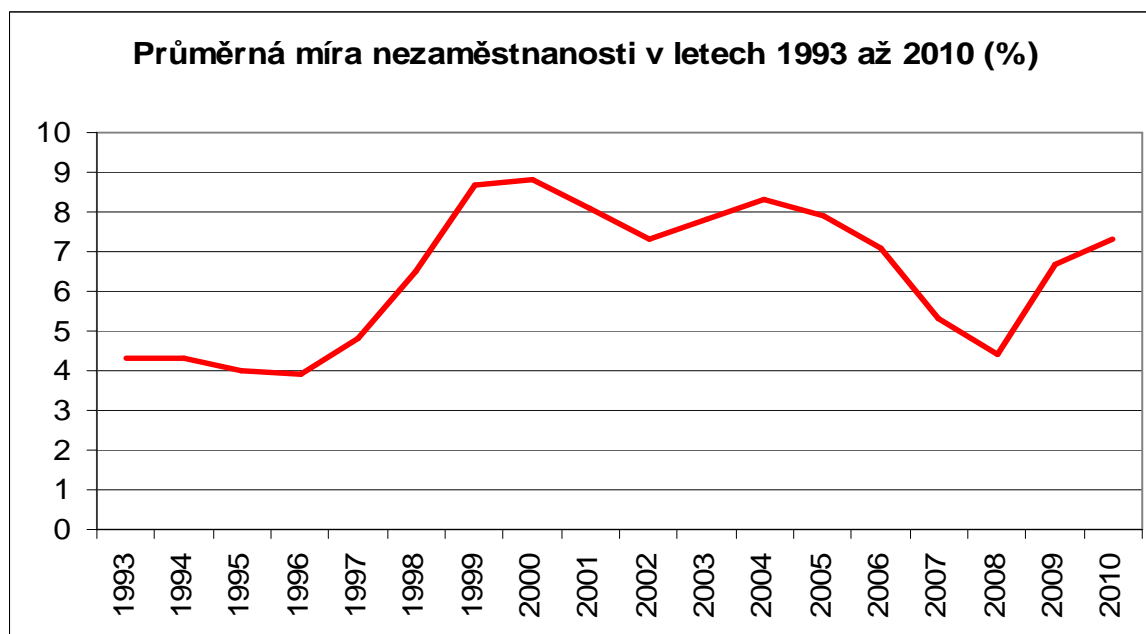
Obr. 3 – Míra inflace v letech 2009 až 2011 vyjádřená v měsíčních změnách

2.1.3 Nezaměstnanost

Nezaměstnanou je taková osoba, která nemá práci a zároveň si práci hledá, výpočet je třeba očistit od osob, které jsou pouze ekonomicky neaktivní a práci si tak nehledají (důchodci, studenti, atd.). Míru nezaměstnanosti zjišťujeme jako registrovanou nezaměstnanost, kdy údaje vychází z počtu osob registrovaných na úřadech práce. Obecná míra nezaměstnanosti je počítána jako podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (v procentech), kde číselník i jmenovatel jsou ukazatele konstruované podle mezinárodních definic a doporučení Eurostatu a Mezinárodní organizace práce ILO.

Míra nezaměstnanosti je nepřímou závislá na tempu růstu domácího produktu. Americký ekonom Arthur Okun zjistil, že *„když domácí produkt roste rychleji, míra nezaměstnanosti klesá, a když naopak domácí produkt roste pomalu nebo klesá, míra nezaměstnanosti se zvyšuje“* (Holman, 2005, s. 298), teorie je známá jako Okunův zákon.

V roce 2010 dosáhla míra nezaměstnanosti v ČR nejvyšší hodnoty 9,9 % (registrovaná míra nezaměstnanosti) a to na počátku tohoto roku. Oživení ekonomiky se na trhu práce projevuje s velkým zpožděním a pozvolně, z důvodu nejistoty zaměstnavatelů. Finanční situace domácností je tak i díky nižšímu růstu mezd stále špatná, projevem je zejména výrazné zhoršení schopnosti splácet své závazky v podobě spotřebitelských úvěrů, došlo ke zvýšení počtu předlužených domácností a to jak domácností s nízkými příjmy, tak byly zasaženy i domácnosti s příjmy průměrnými. Důsledkem sníženého tempa růstu mezd v roce 2010, resp. negativního růstu, byla snížená poptávka spotřebitelů. K obratu by mělo dle prognózy ČNB dojít v roce 2012 (ČNB, Zpráva o finanční stabilitě 2010/2011). Trh práce bude pomalu a se zpožděním reagovat na pozitivní změny reálné ekonomiky.

Zdroj: Český statistický úřad

Obr. 4 – Obecná míra nezaměstnanosti v letech 1993 až 2010 (%)

2.1.4 Platební bilance

Platební bilance systematickým způsobem zachycuje ekonomické transakce se zahraničím (tj. mezi rezidenty a nerezidenty) za určité časové období, platební bilance „*porovnává platby ze zahraničí a platby do zahraničí*“ (Holman, 2005, s. 610). Základní struktura platební bilance zahrnuje běžný účet, finanční účet a změnu devizových rezerv centrální banky. V běžném účtu jsou zachyceny platby za zboží a služby (vývoz a dovoz), důchody (placené z a do zahraničí) a jednostranné převody; finančním účtem je zachycen pohyb kapitálu (vývoz a dovoz). Platební bilance je vždy vyrovnaná, přičemž schodek či přebytek pokrývají operace s devizovými rezervami.

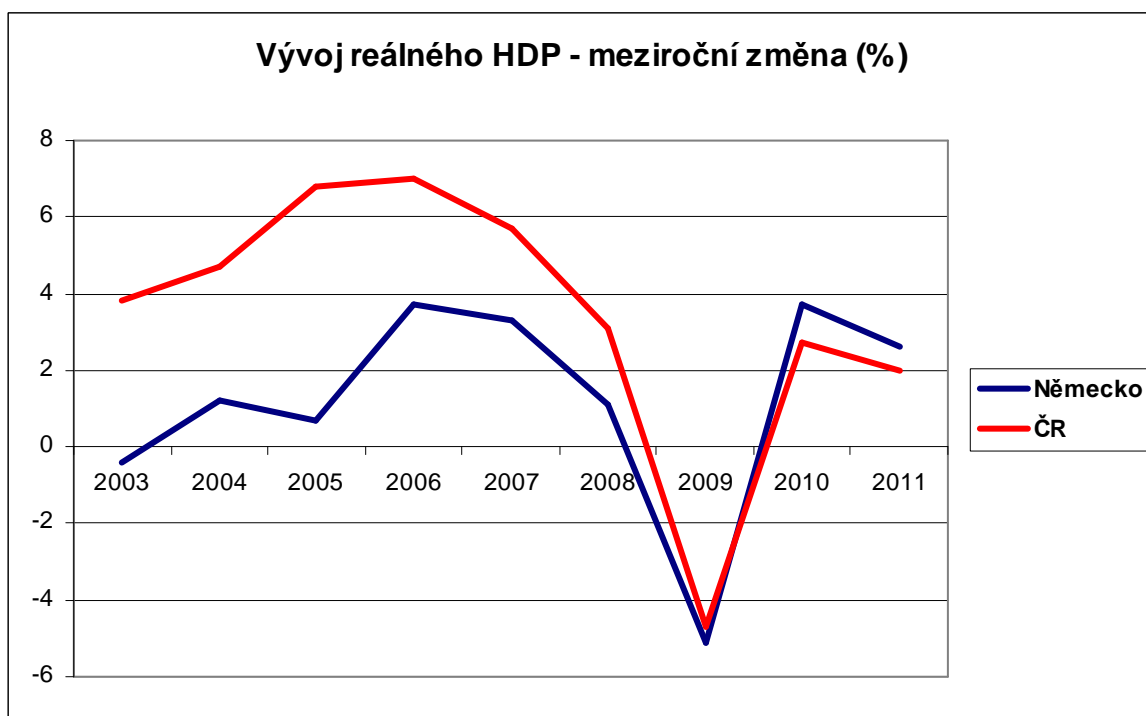
Zahraniční obchod vykazuje oživení od počátku roku 2010, projevuje se zvýšení vnější poptávky. Zrychluje také dovoz, neboť exportní artikly české ekonomiky jsou náročné na dovážené komodity. Počátkem roku se také významně projevuje zrychlení dovozu díky dovozu součástí pro stavby fotovoltaických elektráren (Zamrazilová, 2011: oslabení nebo zrychlení růstu, 2010).

2.2 Krizové jevy v ekonomice ČR a jejich vliv na podnikatelské a nepodnikatelské subjekty

Díky své míře otevřenosti a závislosti na vnější poptávce byla česká ekonomika existující v globalizovaném světě zasažena celosvětovou finanční krizí a poklesem růstu svého hospodářství. Finanční krize se prvně viditelně projevila v polovině roku 2007 a to krachem fondů investiční banky Bear Stearns v USA (Foster, 2009, s. 11), který znatelně otřásl trhem díky ztrátě důvěry amerických investorů v hodnotu hypotečních úvěrů. Dlouhodobým trendem v USA je pokles podílu výroby zboží na HDP a současně růst podílu zadlužení (objemu úvěrů) na HDP. Realitní dluhová bublina vznikala v USA díky tomu, že se na finančním trhu objevovaly stále riskantnější druhy hypoték, ceny domů stoupaly a vláda USA hypotéky podporovala. Finanční inovace a refinancování hypoték umožňovalo zdánlivé rozptýlení rizik. Krizová situace souvisí významně s další zadlužeností amerických domácností, které jsou zadluženy kreditními kartami, u nichž rostou nejen úrokové sazby, ale také poplatky z karet. *„Jak se posléze ukázalo, splasknutí americké realitní bubliny spustilo řetězovou reakci stagnujících a klesajících cen domů, vlnu nesplácených hypoték a globální ekonomickou krizi kvůli finanční nákaze a poklesu americké spotřeby“* (Foster, 2009, s. 91). Krize se prohloubila po pádu mnoha finančních institucí, a to díky skutečnosti, že příjemci úvěrů přestali být schopni své hypotéky splácet a banky nebyly schopny zastavené nemovitosti adekvátně zpeněžit. Následovaly bankroty bank, pojišťoven a hypotečních poskytovatelů, panika z amerických „toxických“ aktiv se začala globálně šířit a finanční krize přerostla v krizi hospodářskou.

V České republice finanční krize zasáhla v první vlně sklářství, automobilový průmysl, bankovní sektor a změnou finanční krize v hospodářskou začaly bankrotovat další podniky mimo finanční sféru, vzrostla nezaměstnanost. Krize zasáhla českou ekonomiku v dobré kondici a to po několikaletém růstu HDP, při nižší úrovni nezaměstnanosti a za existence stabilního bankovního sektoru s dostatkem likvidních prostředků, první období vzniklé paniky na světových trzích díky tomu Česká republika přestála a česká vláda se nenechala výrazněji strhnout gesty nepřiměřených garancí poskytovaných v jiných zemích hojně bankám a průmyslovým podnikům. Recese české ekonomiky byla importována, stejně tak je importováno i oživení.

V roce 2010 začíná hospodářský růst v zemích EU oživovat, avšak rozdíly mezi jednotlivými zeměmi jsou výrazné; oživení vykazuje průmysl a průmyslová výroba. Situace ČR je zásadně ovlivněna vývojem zahraniční poptávky; vývoj ekonomického růstu je značně navázán na vývoj ve Spolkové republice Německo, dopad krize na českou ekonomiku ve vztahu s SRN byl zčásti zmírněn zavedením opatření v zemích, které jsou Česku největšími exportními partnery (např. zavedení šrotovného v SRN), avšak objem obchodování se přesto prudce propadl. Je zřejmé, že mezi opatření pro zrychlení hospodářského růstu české ekonomiky, je třeba zařadit postupy směřující ke zvýšení konkurenceschopnosti, podporu zaměstnanosti, podporu exportu, apod. Významná změna by také nastala po legislativních změnách zákoníku práce, jejichž účelem je zvýšení pružnosti pracovního trhu a soustavná práce legislativců na odstraňování byrokracie (Janáčková, 2010, s. 52).

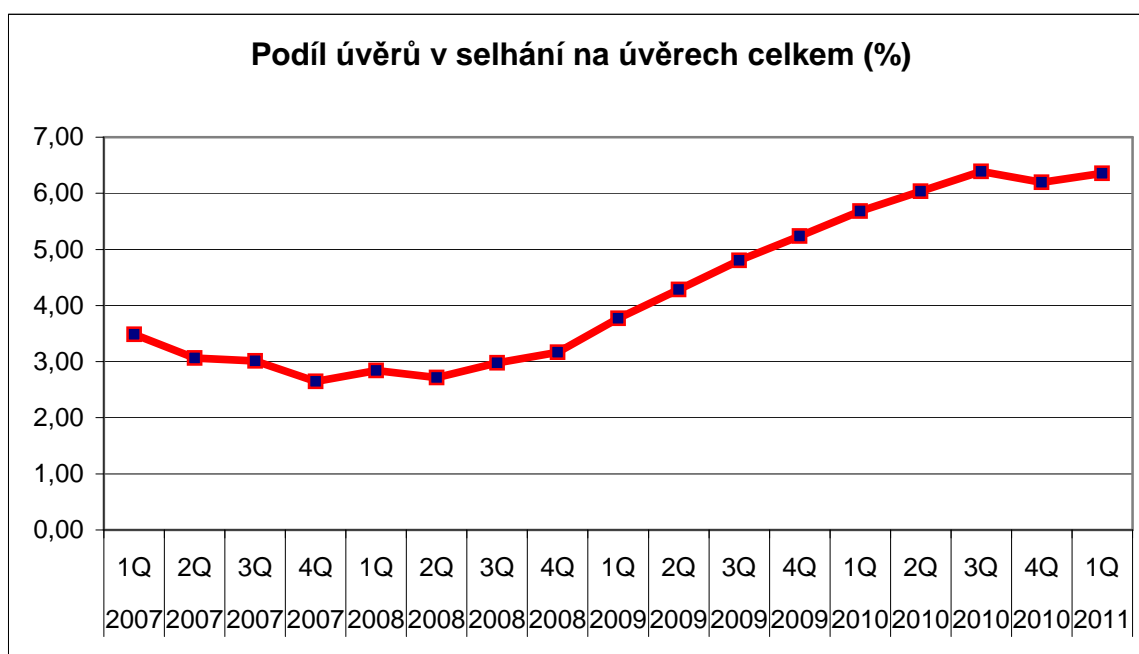

Zdroj: Eurostat

Obr. 5 – Vývoj HDP ve Spolkové republice Německo a v ČR

Mezi další projevy krizových jevů v české ekonomice lze zařadit také vývoj úvěrování a to jak úvěrů poskytovaných domácnostem, tak úvěrů pro podniky, nelze opomenout ani růst úroků z úvěrů. Růst počtu poskytovaných úvěrů oběma skupinám znatelně zpomalil. Mírně

problematickým jevem je růst podílu úvěrů v selhání, kdy dle ČNB u spotřebitelských úvěrů dosahuje podíl úvěrů v selhání 12,5%. Méně se krize projevuje u úvěrů hypotečních, v selhání jsou dle ČNB 2% úvěrů. Podíl úvěrů v selhání pozvolna roste u podnikatelských úvěrů a banky zavádějí přísnější pravidla a podmínky pro získávání úvěrů. Český bankovní systém naproti tomu zůstává poměrně zdravý, české banky neměly v držení vysoké množství „toxických“ finančních institutů navázaných na americké finanční trhy a nejsou závislé na půjčkách od centrální banky. Banky mají dostatek likvidity pro financování úvěrů a to díky vysokým vkladům klientů.

Zdroj: ČNB

Obr. 6 – Úvěry v selhání v českém bankovním sektoru

Debaty o vhodnosti zavedení jednotné evropské měny v ČR a jejích výhodách pro podniky i občany ve světle krizových jevů nabývají nového rozměru. Současná krize je pro evropskou měnu zkoušku smysluplnosti a možnosti její existence. Evropští politici nejsou schopni rychle, koordinovaně a jednohlasně reagovat na nastalé situace, neboť silné země eurozóny (Německo, Francie) musí dotovat a „táhnout“ země, které byly zasaženy silněji (Řecko, Itálie). S jednotným postupem mohou mít problém i země slabší, např. Slovensko, které v říjnu 2011 nepodpořilo poskytnutí další půjčky předluženému Řecku. Ani v otázce záchrany bank není názor eurozóny jednotný, problémy mohou nastat ve fiskální disciplíně

jednotlivých států (Holman, 2008). V zemích, které jsou zasaženy vysokým zadlužením pozorujeme zvyšování sociálního napětí, nepokoje obyvatel, stávky a protesty, pády místních vlád.

Pokud rozšíříme úhel pohledu, můžeme za krizový jev považovat také energeticky náročné české hospodářství, jehož krize může nastat při skokovém růstu cen energií, neboť ČR nemá dostatečně diverzifikované energetické zdroje. Dostatečná také není aktivita v přijímání nových technologií a energetická náročnost české produkce je pátá nejvyšší v zemích EU.

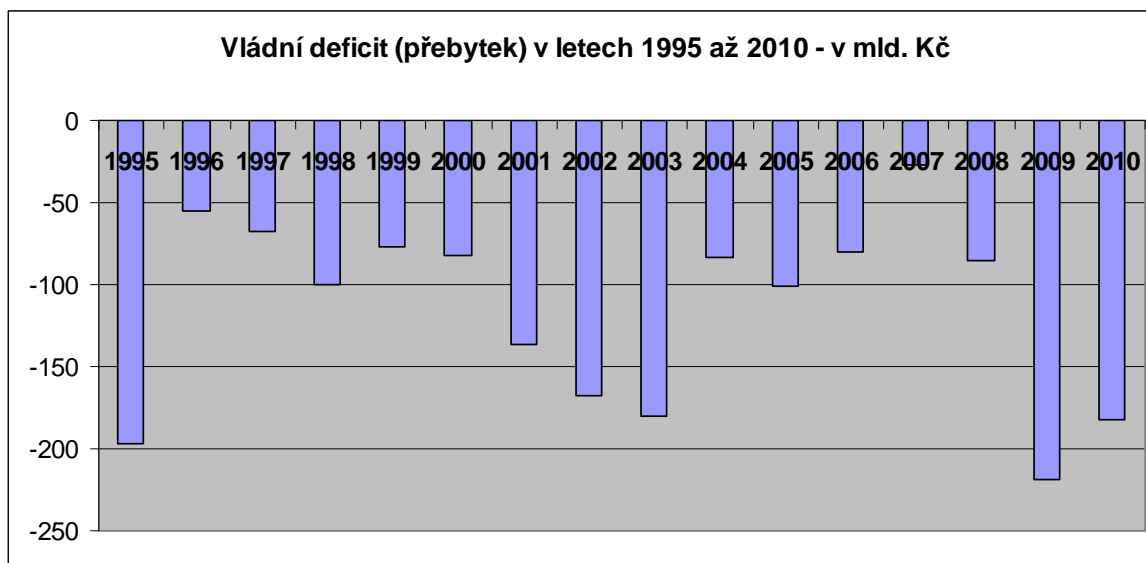
2.3 Důsledky krizových jevů

Po delším období růstu HDP se v roce 2008, zejména pak ve čtvrtém čtvrtletí tohoto roku, ekonomika ČR dostala do značné recese. Jak plyne z údajů Českého statistického úřadu, v roce 2009 klesl reálný HDP o 4,1%, kdy tento vývoj následoval po vzniku světové finanční krize. Rozvoj samotné České republiky je nadále bržděn její špatnou infrastrukturou, pomalými soudy, nedostatečně efektivní státní správou. Konkurenceschopnost ČR se v mezinárodním měřítku zhoršuje, na což upozorňuje také Analýza konkurenceschopnosti vypracovaná Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR, podle níž se ČR na světovém žebříčku konkurenceschopnosti Světového ekonomického fóra (WEF) propadlo o pět pozic – na 36. místo (Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, 2010).

Česká republika je orientována zejména na vývoz zboží dlouhodobé spotřeby, průmysl se koncentruje na automobilový průmysl (dopady na českou ekonomiku při krizi tohoto odvětví poté budou velmi silné). Problémy v českém hospodářství tak mohou nastat v situacích, kdy investorům v ČR vyprší daňové prázdniny nebo jiné investiční pobídky státu a tito začnou své investice přesunovat do jiných zemí. Růst hospodářství ČR poklesl ve srovnání s okolními evropskými zeměmi rychlejším tempem. Stabilními problémy jsou v našich zemích nízká produktivita práce, problémy v oblasti kvality výkonu veřejné správy, nedůvěra v politickou reprezentaci nebo vysoká administrativní zátěž. Nezanedbatelnou částí je také problematika korupce, kdy je ČR zařazována mezi nejvíce zkorumpované státy v evropské sedmadvacítkě. Dle průzkumu indexu vnímání korupce ve

veřejném sektoru provedeného Transparency International, Česká republika obsadila v roce 2009 spolu s Litvou 21. místo, celosvětově 52. místo, v roce 2010 obsadila ČR 53. místo (v rámci EU je pro rok 2010 místo stejné), přičemž postavení Litvy se zlepšilo a to na 46. místo. Důsledkem tohoto stavu je snížení důvěryhodnosti naší země pro zahraniční investory, je narušena řádná činnost právního systému a vyvstávají problémy v aplikaci účinné hospodářské politiky státem. Česká vláda má stále problémy s přijetím fungujících protikorupčních opatření a to zejména v oblasti zadávání veřejných zakázek, byť na této bázi vedla svou předvolební kampaň nejedna parlamentní politická strana.

Ohledně tématu makroekonomické stability považuje Analýza konkurenceschopnosti České republiky (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010, s. 11) v oblasti fiskální politiky za jeden z pilířů udržitelného rozvoje a konkurenceschopné ekonomiky zdravé veřejné finance, kterých je dosahováno prostřednictvím rozpočtové střídmosti. V členských zemích Evropské unie je aplikace fiskální politiky významně ovlivněna Evropskou unií a u států, které nejsou členy eurozóny (a chtějí jimi být) také podmínkami a pravidly pro vstup do eurozóny, zejména pak splněním maastrichtských kritérií v oblasti schodku veřejných rozpočtů. Celková zadluženost ČR je výrazně nižší než např. v Itálii, avšak růst tempa zadlužování ČR je znepokojivý, neboť dle Eurostatu je ČR jedinou zemí v EU, ve které se během posledních deseti let zvýšilo státní zadlužení o 100%. Státní rozpočet je od roku 1996 trvale deficitní, nejvyšší deficit byl dosažen v roce 2003 a v roce 2009. Díky hospodářské a finanční krizi se bohužel zmenšuje schopnost snižovat zadluženost vládního sektoru. Stabilizace a ozdravení veřejných financí je předpokladem pro zdolání následků hospodářské krize na českou ekonomiku, musí však být dlouhodobou prioritou všech budoucích vlád.

Zdroj: Český statistický úřad

Obr. 7 – Vládní deficit (přebytek) v miliardách Kč

Co se týče monetární politiky, základním cílem zemí je udržení stabilní cenové hladiny. Monetární politika je prováděna centrální bankou, která k jejímu výkonu vyžaduje zajištění své nezávislosti. Transparentní provádění monetární politiky tvoří dobré prostředí pro růst ekonomiky a také pro rozhodování ekonomických subjektů. V současnosti aplikuje Česká národní banka monetární politiku ve formě cílování inflace s plovoucím měnovým kurzem, kdy tento postup se osvědčil v době světové finanční a hospodářské krize. Česká ekonomika je však díky své orientaci na nemálo sektorů zpracovatelského průmyslu (zejména automobilový průmysl) citlivá na negativní poptávkové šoky.

2.4 Praktické příklady subjektů zasažených krizovými jevy ekonomického prostředí ČR

Krizové jevy v letech 2008 až 2010 nezasáhly jen českou ekonomiku, adresně byly postiženy podniky ve sklářském, stavebním, zpracovatelském i automobilovém průmyslu. Automobilový průmysl sice zasažen byl, nicméně díky opatřením, která zavedly vlády zemí, do kterých ČR exportuje – jako např. šrotovné zavedené v SRN – byl jeho propad mírně nižší. Hospodářská krize zasáhla velké množství drobných podnikatelů, v oblasti služeb, subjektů provádějících drobné stavební práce a drobnějších výrobců. Jejich špatná situace se promítla do zvýšení nezaměstnanosti a díky tomu krizi pocítili i zaměstnanci ve

snížení mezd, v horším případě ztrátou svého místa. Vzhledem ke špatnému vývoji ve zpracovatelském průmyslu ztráceli práci zejména muži, živitelé rodin.

Největším dlužníkem v sektoru oděvního průmyslu, na jehož ekonomickou situaci měly vliv krizové jevy a na jehož majetek byl prohlášen konkurs, je Oděvní podnik, a.s. Insolvenční návrh byl podán v polovině ledna roku 2010 a to samotným dlužníkem. Dlužník ve svém insolvenčním návrhu uvádí alarmující výši svých závazků; vůči financujícím bankám závazky dosáhly 1 348 mil. Kč, závazky z obchodních vztahů 200 mil. Kč, závazky z pracovně-právních vztahů dosáhly částky 21 mil. Kč. Dlužník jako důvod svého úpadku uvedl neúspěšná restrukturalizační opatření, která i vzhledem k probíhající globální ekonomické krizi, nepřinesla očekávaný ekonomický přínos. O úpadku dlužníka insolvenční soud rozhodl 25. ledna 2010, o způsobu řešení úpadku konkursem bylo rozhodnuto 3. května 2010 poté, co se dlužník neúspěšně pokoušel řešit svůj úpadek reorganizací. Do insolvenčního řízení dlužníka se přihlásilo přes šest set věřitelů uplatňujících své pohledávky vůči dlužníkovi. Insolvenční správce zadal zpracování auditu za účelem prověření jednání managementu, z jehož výsledků plyne, že dřívější vedení společnosti nevýhodně prodávalo zboží a také si vyplácelo nepatřičné odměny.

Pokud se zaměříme na liberecký region, postiženým subjektem ze sektoru sklářského průmyslu je společnost CRYSTALEX a.s. (sídlo Nový Bor), která patřila ke klíčovým podnikům skupiny BOHEMIA CRYSTALEX TRADING a.s. a k předním českým exportérům sklářských výrobků. Insolvenční návrh byl podán dlužníkem v září roku 2009 na základě neuspokojivých hospodářských výsledků způsobených nepředpokládaným vývojem trhu v oblasti podnikatelské činnosti společnosti. Za důvody úpadku společnosti označuje dlužník hypoteční krizi v USA (a její efekty, které znemožnily dokončení přefinancování a restrukturalizaci společnosti), nárůst cen elektřiny, plynu a dalších vstupních surovin, posilující korunu a další negativní faktory. O úpadku dlužníka soud rozhodl dne 20. ledna 2010, konkurs byl prohlášen v březnu 2010. Do insolvenčního řízení se přihlásilo se svými nároky přes 300 věřitelů s objemem pohledávek 6 756 mil. Kč, dlužník propustil přes 1600 zaměstnanců ve svých sklárnách po celé ČR (v Novém Boru, Hostomice na Teplicku, Karolinka na Vsetínsku, Vrbno pod Pradědem na Bruntálsku).

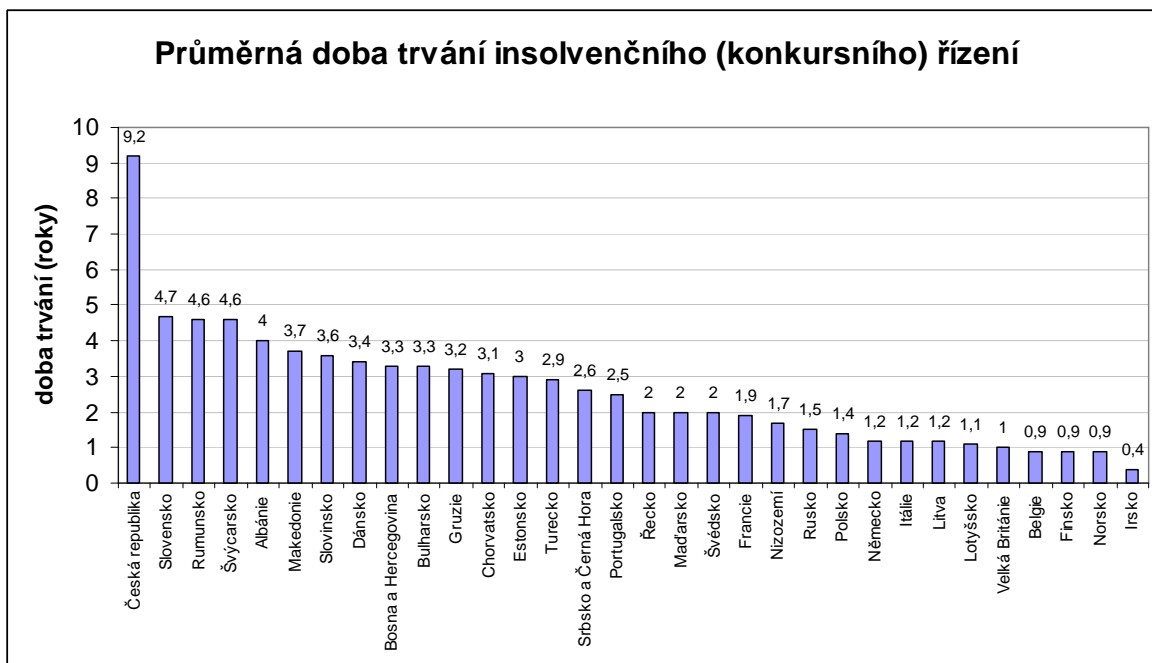
Významnou libereckou společností podnikající ve stavebním průmyslu, která je v úpadku je EUROSTAV s.r.o., která ještě v roce 2007 provedla zakázky v hodnotě 196 mil. Kč. Tato společnost deklarovala svůj úpadek v dubnu roku 2010 insolvenčním návrhem, který odůvodnila silným zasažením stavební činnosti negativním vývojem, strukturální krizí a podhodnocenými náklady na realizace zakázek. U dlužníka se projevila nejprve druhotná platební neschopnost a platební nekázeň jeho dlužníků, závazky z obchodního styku dlužníka činily v době podání návrhu 85 mil. Kč. Díky skutečnosti, že insolvenční návrhy dlužníka obsahovaly formální vady, byl řádný návrh podán v listopadu roku 2010 a 9. prosince 2010 bylo rozhodnuto o úpadku dlužníka a o jeho řešení konkursem. Insolvenční správce zaevidoval na 100 přihlášek věřitelů s nároky ve výši 74 mil. Kč.

Otázkou zůstává, zda mezi příčiny insolvencí zařadit primárně globální krizové jevy nebo se jedná o chyby managementu a jejich osobní selhání. Ekonomickou recesí byly primárně zasaženy podniky, které už tak měly chyby v plánování, nedostatek kapitálu, nefunkční controlling.

3 Insolvenční řízení

Jak již bylo řečeno, insolvenční řízení upravuje v České republice zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), účinný od 1. ledna 2008. Tato právní úprava navázala na zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, který byl přijat po čtyřicetileté přestávce v aplikaci úpadkového práva v českých zemích a to díky potřebě odstranění legislativních překážek bránících rozvíjení tržního hospodářství (Vládní návrh na vydání zákona, o úpadku a způsobech jeho řešení, 2005). Sám zákon o konkursu a vyrovnání, inspirován řády konkurzními, vyrovnacími a odpůřícími z roku 1931 (zákon č. 64/1931 Sb.), obnovil v posttotalitním Československu aplikaci úpadkového práva, neboť státem řízené a plánované hospodářství institut řešící situace subjektů, které se dostaly do stavu úpadku, nijak nepotřebovalo.

Nedostatky zákona o konkursu a vyrovnání se začaly postupně projevovat zvyšujícím se výskytem různých variant krizových situací a také v důsledku změn českého hospodářského prostředí (Vládní návrh na vydání zákona, o úpadku a způsobech jeho řešení, 2005). Právní úprava konkurzního zákona vycházela zejména z toho, že typickým úpadcem je drobnější podnikatel s vesměs omezeným počtem věřitelů. Úpadky těchto subjektů neměly podstatnější vliv na ekonomické prostředí. Výsledkem sedmnáctileté účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání tak bylo přibližně 23 novelizací a nálezy Ústavního soudu; společenskou poptávku po zásadních změnách právní úpravy však ani tyto dílčí novely či snahy o modernizaci zákona neuspokojily. Je zřejmé, že časté úpravy a novelizace se však v běžné podnikatelské praxi projevovaly velmi negativně. Mimo uvedené nedostatky se projevovala také velmi nízká výše uspokojení věřitelů, kteří přihlásili své pohledávky, kdy míra uspokojení věřitele v ČR byla nejnižší ze všech států Evropské unie. Neméně závažným faktorem byla také délka samotného konkurzního řízení, nedůvěra veřejnosti v zákonnost celého řízení (tato byla nabourávána také kárnými řízeními s konkurzními soudci, např. se soudcem Berkou z Krajského soudu v Ústí nad Labem a skupinou kolem něj, kteří manipulovali více konkurzními řízeními).

Zdroj: SCHELLE, K.; SCHELLEOVÁ, I. Einführung in das tschechische Insolvenzrecht, s. 57

Obr. 8 – Průměrná doba trvání insolvenčního řízení

Novým trendem, v jehož existenci se odrazilo přijetí insolvenčního zákona, byla změna typického úpadce – dlužníka; nyní se jím stále více stává středně velký podnikatel a stav úpadku se nevyhýbá ani velkým obchodním společnostem s několika sty či tisíci věřitelů. A zcela novou společenskou situací je úpadek nepodnikatelských subjektů, zejména běžných spotřebitelů, jež je důsledkem rozvoje splátkových, či úvěrových obchodů. Zde se již objevují významnější ekonomické a sociální důsledky těchto skutečností, neboť věřitelé mají jen omezené možnosti uspokojení svých pohledávek a v zásadě pětileté období trvání úpadku nepodnikatele (oddlužení) jej zatěžuje, nevyjímaje z okruhu ovlivněných osob jeho rodinu, také v sociální sféře.

Dlužníkův úpadek nelze řešit běžnými prostředky občanského soudního řízení – docházelo by k nežádoucí situaci zvýhodňování pouze některých dlužníkových věřitelů, jak je tomu i nyní například v exekčním řízení; zde se dostane uspokojení jen tomu věřiteli, který si žalobou zajistí v soudním či rozhodčím řízení vykonatelné rozhodnutí a aktivně podá návrh na nařízení výkonu rozhodnutí či exekuce. Uspokojení se mu však dostane pouze v případě, že dlužník má nějaký postižitelný majetek. Pro dlužníka, ať je jím podnikatelský

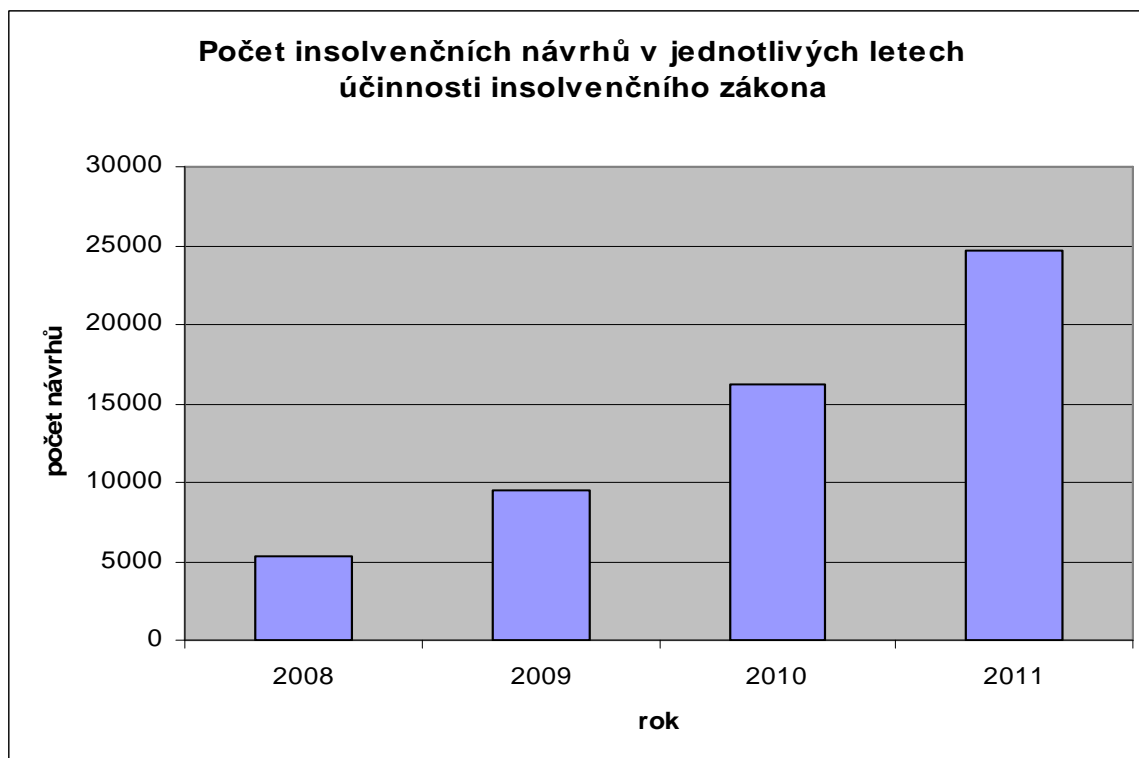
nebo nepodnikatelský subjekt, tento postup představuje nepříjemnou situaci, kdy je jeho závazek nepřetržitě a enormně navyšován o úroky a další příslušenství. *„Cílem řešení úpadku zvláštní právní úpravou proto je vyloučit preference věřitelů, pokud nejsou věcně odůvodněny jejich postavením nebo povahou jejich pohledávky“* (Vládní návrh na vydání zákona, o úpadku a způsobech jeho řešení, 2005).

Za dobu účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání napadlo českým soudům v průměru 3100 návrhů ročně (Důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu). Nepoměrně k tomuto objemu rostl počet neskončených řízení k desetitisícům, neboť soudům se nedařilo agendu průběžně vyřizovat. Návrhů na sanační vyřešení úpadku (návrhů na povolení vyrovnání), bylo soudům podáno průměrně pouze 20 ročně. Zcela tak převažovala likvidační forma řešení úpadku. I tento negativní stav měla za úkol odstranit nová právní úprava, kterou je insolvenční zákon stojící na vlastních zásadách a snažící se obsáhnout širší okruh mezních situací vznikajících v současném ekonomickém prostředí České republiky, zvláště pak klade důraz na nelikvidační možnost vyřešení úpadku a to za dalšího provozu dlužníkovy podniku a na šanci na oddlužení dlužníka – nepodnikatele. Dále je zákonem upraven úpadek finančních institucí, pro které není použití běžných postupů insolvenčního zákona přiměřené a to pro hromadné následky jejich možného úpadku.

Cílem právní úpravy insolvenčního zákona je, na základě identifikování problematických okamžiků řízení podle zákona o konkursu a vyrovnání, zvýšit rychlost a efektivnost úpadečného řízení, které je dosaženo odstraněním formálních pořádkových lhůt; zákon se pohybuje převážně v oblasti lhůt soudcovských a je kladen důraz na předvídatelnost kroků všech subjektů řízení (soudu, dlužníka, insolvenčního správce, věřitelského orgánu).

3.1 Ekonomické indikátory stavů předcházejících úpadku

V roce 2008, tedy v prvním roce účinnosti insolvenčního zákona, české soudy řešily celkem 5 359 návrhů na zahájení insolvenčního řízení. V roce 2009 bylo podáno již 9 553 insolvenčních návrhů a v roce 2010 měly soudy k řešení návrhů 16 217. Tohoto počtu bylo v roce 2011 dosaženo již v první polovině září. Při konstantním nárůstu nově zahajovaných insolvenčních řízení dosáhl počet insolvenčních návrhů k 31. prosinci 2011 čísla 24 681.

Zdroj: vlastní

Obr. 9 – Vývoj počtu insolvenčních návrhů v letech 2008-2011

Takto silně narůstající soudní agenda však není z pozice Ministerstva spravedlnosti ČR adekvátně řešena posilou odborného aparátu soudů, k navyšování počtu zaměstnanců insolvenčních oddělení dochází velmi pozvolna a nikoli v přímé souvislosti s došlým nápadem. Insolvenční řízení se zahajuje vždy na návrh, a to na návrh samotného dlužníka či na návrh některého dlužníkovy věřitele či věřitelů. Od účinnosti insolvenčního zákona, tedy od 1. ledna 2008, bylo soudům do 30. září 2011 podáno 48 184 insolvenčních návrhů, kdy ve 40 699 případech podal návrh sám dlužník a v 7 585 případech podal insolvenční návrh některý z věřitelů dlužníka.

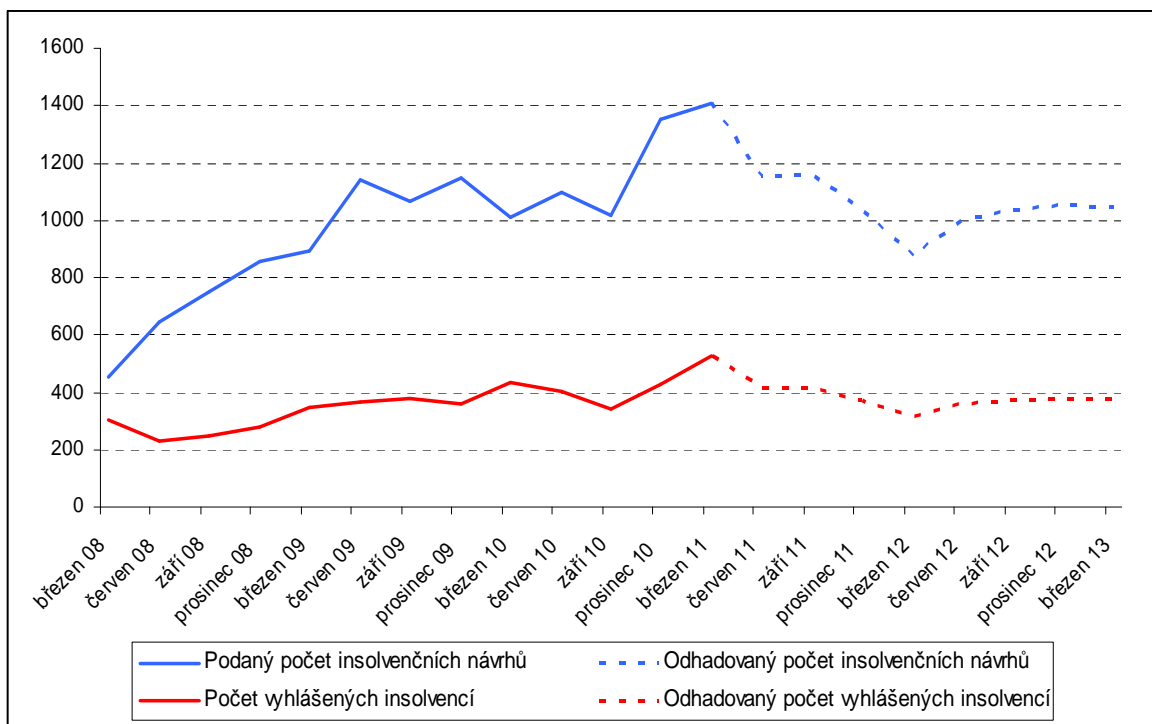
Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR

Obr. 10 – Insolvenční navrhovatel (návrhy podané od 1.1.2008 do 30.9.2011)

Insolvenční návrh vždy musí kromě obecných náležitostí dle občanského soudního řádu obsahovat v souladu s § 103 insolvenčního zákona rozhodující skutečnosti osvědčující úpadek dlužníka. Dlužník je dle § 3 odst. 1 insolvenčního zákona v úpadku, jestliže má více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit (dále jen „platební neschopnost“). Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. O předlužení jde dle § 3 odst. 3 insolvenčního zákona tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. O počtu reálně vyhlášených insolvencí (rozhodnutí o úpadku) rozhoduje, zda insolvenční návrh netrpí vadami, zda obsahuje uvedení veškerých rozhodných skutečností a v neposlední řadě také to, zda se dlužník skutečně nachází v úpadku tak, jak úpadek definuje insolvenční zákon.

Jaké ekonomické chyby podnikatelské a nepodnikatelské subjekty ve svém podnikání či běžném životě činí a jsou tak závažné, že subjekt dovedou až do stavu úpadku? Jsou jimi zejména nedokonalá správa pohledávek a závazků u podnikatelských subjektů, špatné

zhodnocení vlastní ekonomické situace a síly na trhu, u nepodnikatelů pak zejména nízká až chybějící finanční gramotnost, lehkomyšlnost a víra v to, že se jejich situace nějak sama od sebe a bez jejich přičinění vyřeší, případně, že jim v jejich situaci pomůže stát a pokud možno také bez jejich aktivního přístupu. Přehled o podaných insolvenčních návrzích a předpoklad nově podaných návrhů v dalším období uvádí obrázek 11.

Zdroj: ČNB - Zpráva o finanční stabilitě 2010/2011

Obr. 11 – Počet insolvenčních návrhů a skutečně vyhlášených insolvencí k březnu 2011, dále odhad ČNB

3.1.1 Pohledávky a správa pohledávek

Pohledávkou je z právního hlediska chápáno právo, které vzniká jednomu účastníku právního vztahu vůči účastníku druhému (samozřejmě za základního a jednoduchého předpokladu pouze dvoustranného právního vztahu). Obsahem práva je vyžadovat určité přesně vymezené plnění, a to z určitého právního důvodu. Osoby, které se tohoto právního vztahu účastní, jsou věřitel a dlužník. Pohledávky vznikají na základě celé řady právních skutečností, nejčastěji na základě smlouvy, kdy věřitel má právo od dlužníka obdržet určité plnění a dlužník je povinen toto ve smlouvě dohodnuté plnění věřiteli poskytnout.

Vznik pohledávky pro občanskoprávní i obchodně-právní vztahy upravuje ustanovení § 489 občanského zákoníku. Občanský zákoník tak upravuje obecnou polohu uzavírání smluv, kdy tato úprava je platná i pro smlouvy, které vznikají podle obchodního zákoníku mezi podnikateli. Náležitostmi smlouvy, jako platného právního úkonu, je požadavek srozumitelnosti a určitosti právního úkonu, předmětem smlouvy musí být možné plnění, smlouvu je třeba uzavírat jako svobodný a vážný právní úkon. Platná smlouva musí mít také předepsanou formu – písemnou či ústní. Většina smluv, které jsou uzavírány podle občanského zákoníku, může mít formu ústní. Písemnou formu musí mít takové smlouvy, o nichž to obligatorně stanoví zákon nebo je tato forma závislá na dohodě smluvních stran.

Pohledávky podnikatelských subjektů (které vedou účetnictví) jsou v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, zachycovány účetnictvím, podle směrné účtové osnovy je pohledávkám určena účtová třída 3 – Zúčtovací vztahy. Pro pohledávky z obchodních vztahů je vyčleněna skupina 31 – Pohledávky, kdy jde zejména o pohledávky za odběrateli.

Řádně vedené účetnictví by tak mělo být schopno podnikateli podat základní obraz o situaci, v jaké se v konkrétní chvíli nachází. V dnešní době činí podnikatelským subjektům potíže doba splatnosti pohledávek. Okamžikem splatnosti vzniká dlužníkovi povinnost tuto pohledávku věřitele uspokojit. V obchodně-právních vztazích dnes není výjimkou splatnost pohledávek v délce 90 dní ode dne předání díla či dodání zboží, obvyklé jsou také pozastávky finančních prostředků za účelem méně složitěho vyjednávání při reklamách. Po celou dobu splatnosti tak musí podnikatel „dotovat“ svou další obchodní činnost z jiných finančních prostředků a platbu za provedené dílo nebo dodání zboží obdrží až za čtvrt roku. Podnikatel tak čtvrt roku i po delší časové období provozuje své podnikání v silné nejistotě ohledně úhrady svých pohledávek. Sám však musí stále nakupovat materiál či zboží, aby mohl dále zhotovovat díla a dodávat výrobky. Velmi lehce se tak sám může stát dlužníkem a dostat se do druhotné platební neschopnosti, mnohdy i v důsledku špatné platební morálky subjektů, byť obchodní zákoník v ustanovení § 450 stanoví povinnost kupujícího zaplatit kupní cenu do třiceti dnů, nestanoví-li smlouva jinak.

Podporu podnikateli v řízení pohledávek může v dnešní době poskytnout správa (řízení) pohledávek. Řízení pohledávek profesionální společností může minimalizovat rizika plynoucí podnikateli z nehrazených pohledávek a to díky monitoringu platební morálky odběratelů, poskytnutí kvalitních dokumentů (zejména odborně zpracované kupní smlouvy), případně díky zajištění vymáhání pohledávek. V této oblasti se prosazuje outsourcing služeb managementu pohledávek. To, jak bude vymáhání pohledávky podnikatele úspěšné, závisí zejména na stáří pohledávky, na institutu zajištění pohledávky (pokud bylo nějaké zajištění sjednáno), kvalitě průvodních dokumentů (smlouvy) i na skutečnosti, zda dlužník z právního vztahu má nějaký majetek. Podkladem pro zjištění platební schopnosti odběratele mohou být také účetní závěrky, které má každý podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku povinnost pravidelně zveřejňovat ve sbírce listin obchodního rejstříku. Obecně platí, že úspěšnost vymožení pohledávky klesá s časem, který uplynul po lhůtě splatnosti. Informace zjištěné na základě monitoringu platební morálky musí podnikatel také aktivně vyhodnocovat a interpretovat.

Jedním z řešení zhoršující se platební morálky podnikatelů (a to nejen v ČR) je pojištění pohledávky, kdy toto pojištění zajišťují jak specializované subjekty se zahraniční účastí, tak další pojišťovny a nesespecializované firmy, neboť stále více podnikatelů sdílí obavy ze zhoršující se platební morálky svých odběratelů.

3.1.2 Správa závazků u podnikatelů fyzických a právnických osob

Názna problémů podnikatele nemusí být až údaje z účetní závěrky jednotky, je jím již hledisko platební schopnosti, resp. platební neschopnosti. Aspektem platební neschopnosti podnikatele tak je v dikci insolvenčního zákona pluralita věřitelů, závazky po dobu delší třiceti dnů po splatnosti (objektivní hlediska) a také neschopnost závazky plnit (subjektivní hledisko) (Březinová, 2009, s. 128).

Se zadlužeností úzce souvisí využívání zdrojů financování podniku a to zdrojů cizích. Obecnou motivací pro použití cizích zdrojů je jejich nižší cena při srovnání se zdroji vlastními. Nedílnou součástí využívání cizích zdrojů financování podniku je ovšem růst zadluženosti a snižování finanční stability podniku. Mohou to být první náznaky hrozících problémů podniku, které mohou vyústit až v úpadek formou předlužení. Předlužení zákon

definuje jako situaci, kdy má podnikatel více závazků a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku (§ 3 odst. 3 insolvenčního zákona).

Nelze jednoduše a obecně určit, z jakých zdrojů financovat zahájení podnikání nebo jeho rozvoj. Nejefektivněji působí jejich kombinace, ovšem v jakém poměru není snadné určit, oba ze způsobů financování mají své výhody, nevýhody i své náklady. U vlastních zdrojů mezi náklady řadíme podíl na hospodářském výsledku, dividendy, daň z příjmu. Nákladem externích zdrojů je úrok, který podnikatel platí za poskytnutí zdrojů svým věřitelům.

3.1.3 Závazky fyzických osob nepodnikatelů

Závazky nepodnikatelských subjektů – fyzických osob (občanů) vznikají nejčastěji ze spotřebitelských úvěrových smluv, nepočítaje hypoteční úvěry. V této oblasti poskytování úvěrů naneštěstí pro dlužníky převažují nebankovní poskytovatelé úvěrů. Velkým problémem naší společnosti je nízká finanční gramotnost občanů, z chování leckterých občanů můžeme nabýt i dojem, že jim jakákoliv finanční gramotnost zcela chybí. Je faktem, že v totalitním státě občan nemusel být nijak zvlášť obeznámen s pravidly chování a nakládání se svými financemi, ani s těmito fakty nebyl obeznámen ve škole. Se změnou politického režimu v našich zemích bohužel nepřišla v tomto směru významná osvěta. Lidé v současnosti silně vnímají zdánlivě neomezené možnosti získání úvěrových prostředků, mohou si pořídit několik kreditních karet a zavazují sebe a své rodiny k soustavnému životu na dluh. Této skutečnosti víc než šikovně využívají společnosti poskytující úvěry, zejména pak úvěry neúčelově vázané, případně úvěry na pořízení spotřebního zboží. Velmi žádaným typem úvěru je také úvěr poskytovaný prostřednictvím kreditní karty. Tyto karty jsou poskytovány, mimo jiné, na základě uzavření smlouvy po telefonu, dokonce i prostřednictvím sms zprávy. Řada žadatelů o úvěr nečte pozorně smlouvy zavazující je k dlouhodobým platbám, neznají základní ekonomické pojmy a nerozumí jim, málokterému spotřebiteli je znám např. pojem rozhodčí doložka a její význam.

Finanční gramotnost obyvatel se snaží zvýšit Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které ve spolupráci s Evropským sociálním fondem v ČR, Evropskou unií a Operačním programem Vzdělávání pro konkurenceschopnost spustilo projekt Rozumíme penězům, který je uceleným programem připraveným pro žáky základních škol za účelem zvyšování

finanční gramotností žáků, pedagogického sboru, zprostředkovaně i rodičů žáků základních škol. Cílem tohoto projektu je dopomoci finančně gramotnému rozhodování žáků, resp. dospělých, upozornění na konzumní styl života a jeho nevýhody (Rozumíme penězům, 2011).

Běžný sled událostí předcházejících finančnímu úpadku občanů lze nastínit takto: přibližně v roce 1999 si občan pod vidinou lehce získaných peněz od úvěrové společnosti, která jej zejména před vánočními svátky dennodenně a ze všech možných médií a komunikačních kanálů masíruje reklamní kampaní, půjčí svých prvních třicet tisíc korun. Chce se mít za každých okolností velmi dobře nebo i nadstandardně dobře. Ty se mu podaří po několika letech splatit. Občan se zaraduje, řekne si, že když takto splatil třicet tisíc, proč by nesplatil osmdesát, vždyť si za získané peníze může koupit novou televizi, jet na dovolenou, koupit si značkové oblečení, pořídit si ojeté auto. Úvěrová společnost mu samozřejmě ráda peníze půjčí. Dále neodolá nabídce velmi výhodné kreditní karty, tam přeci stačí splatit jednou měsíčně vyčerpanou částku a úvěr se mu opět obnoví v plné výši. A dlužník se pomalu dostává do kolotoče „čím víc mám, tím víc chci“. Jde ke stejné společnosti s usměvavou obchodní zástupkyní a obdrží další úvěr. Po několika měsících však zjistí, že se mu půjčené peníze kamsi poztrácely a on si stále nekoupil to kýžené auto. Zajde k jakémukoliv jinému poskytovateli úvěrů, kde je jeho žádosti opět vyhověno. Takto obejde několik bankovních i nebankovních poskytovatelů, protože už v této době nemá dostatek finančních prostředků na splácení úvěru, jehož poskytovatel občanovi již vyhrožuje exekucí. A dlužník nechce v exekuci přijít o tu skvělou televizi, kterou si pořídil na úvěr. Dostává se tak do dluhové pasti, není schopen včas a řádně splácet dosavadní půjčky a tento stav řeší svým dalším zadlužováním. Svůj příjem není dlužník schopen ve většině případů nijak zvýšit, horší variantou je stav, kdy o zaměstnání přijde nebo je déle v pracovní neschopnosti.

Dlužník, který své závazky včas neřeší, se tak setkává s žalobami na zaplacení, žalobami na vydání platebního rozkazu, žalobami na vydání rozhodčích nálezů, následně s exekucí a výkonem rozhodnutí. Začnou ho navštěvovat osoby vymáhající dluhy, nastane bombardování občana poštovními zásilkami s výhrůžkami exekucí, společnosti vymáhající dluhy se nijak nezdráhají telefonovat dlužníkovi do zaměstnání, na mobil, ptát se

u sousedů. Není výjimkou, že občan má více než deset závazků dosahujících výše milionu korun a téměř žádný majetek, který by mohl sloužit k uspokojení věřitelů. Východiskem z úpadkové situace je pro některé dlužníky pomoc insolvenčního zákona a zde stanoveného sanačního způsobu řešení úpadku – oddlužení.

Od roku 2000 se zadlužení českých domácností zvýšilo dle Českého statistického úřadu osmkrát. Zadluženost domácností v ČR není problémem makroekonomickým; ve srovnání s eurozónou je zhruba na poloviční úrovni a není riziková (je tvořena zejména hypotékami, které jsou označovány za dobré dluhy). Problém však vyvstává ve vztahu k jednotlivým domácnostem a to zejména v nízkopříjmových domácnostech. Domácnosti své rodinné rozpočty zatěžují díky vysokým výdajům na spotřebu a to zejména díky snadné dostupnosti peněz. Alokace finančních prostředků domácnosti do spotřeby tak mnohonásobně převyšuje alokaci volných prostředků do investic. Je realitou, že rozdělení příjmů domácností mezi spotřebu a investice (ve vztahu ke spotřebiteli je vhodnější hovořit o úsporách), se odvíjí od vše příjmů domácností. Domácnosti s nižšími příjmy vynakládají na svou spotřebu veškeré nebo téměř veškeré své příjmy. Oproti tomu domácnosti s příjmy vyššími či dokonce s příjmy nadprůměrnými, na svou spotřebu vynaloží nesrovnatelně menší procento příjmů. Příjmy takových rodin jdou do investic – úspor.

Spotřebitelské půjčky nyní nezvládá splácet každý desátý občan ČR. Novodobým trendem dnešní společnosti je kultura spotřeby, kdy razantně roste zadlužení jednotlivých domácností, jejichž valnou většinu tvoří domácnosti s nízkými příjmy. Zadluženost českých domácností v roce 2008 činila 49,6 %, tato situace však není obecně označena jako riziková, relativní zadlužení českých domácností dosahovalo 53 % oproti zadlužení domácností eurozóny.

Na tuto situaci reagovala společnost Člověk v tísni a Sdružení obrany spotřebitelů, která představila Index predátorského úvěrování, jedná se o srovnání podmínek poskytovatelů nebankovních půjček (Člověk v tísni, 2008). Tento index prezentuje výhodnost půjček u konkrétního nebankovního poskytovatele hotovostních neúčelových půjček. Za hlavní problém je považován institut často užívané rozhodčí doložky, jejímž výsledkem je dobrovolné vzdání se práva na řádné soudní řízení a spor je poté posuzován nezávislým

rozhodcem. Nezávislost rozhodce je však sama o sobě velkou otázkou, neboť v naprosté většině případů je rozhodce určen již ve smluvních podmínkách, je stanoven předem a to přímo poskytovatelem půjčky.

Rostoucí zatížení domácností dluhy vede zcela přirozeně k situaci, kdy splácení závazků je pro rodiny již neúnosné a následuje bankrot. Finanční tíseň se tak mezi domácnostmi s nízkými příjmy stává každodenní realitou a domácnosti vážnou v dluhové pasti.

3.2 Právní úprava insolvenčního řízení (ve znění k 1.11.2010)

Insolvenční řízení je upraveno zákonem č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), účinnost tohoto zákona nastala dnem 1. ledna 2008. Insolvenční zákon plně nahrazuje mnohokrát novelizovaný zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, který již nevyhovoval rychle se měnícímu ekonomickému prostředí dvacátého prvního století a požadavkům na rychlé a efektivnější řešení úpadkových stavů ekonomických subjektů.

3.2.1 Základní ustanovení insolvenčního zákona

Účelem insolvenčního zákona deklarovaného v úvodním ustanovení § 1 je řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením a to s tím cílem, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů; dále zákon upravuje možnost oddlužení dlužníka – nepodnikatele (osvobození dlužníka od hrazení zbytku jeho závazků, které nebyly plně uspokojeny v průběhu vedeného insolvenčního řízení a to za splnění zákonem stanovených podmínek, jehož důsledkem je zapojení dlužníka zpět do normálního ekonomického života).

Insolvenční zákon v základních ustanoveních deklaruje předmět úpravy, v § 2 jsou vymezeny některé základní pojmy, které dále insolvenční zákon používá a se kterými pracuje. Oproti zákonu o konkursu a vyrovnání insolvenční zákon zavádí relativně novou terminologii, která však v základech ze zákona o konkursu a vyrovnání primárně vychází. Důvodem pro uvedení výčtu základních pojmů je mimo jiné fakt, že se zákonem pracuje také širší neodborná veřejnost, které nemusí být pojmy právní terminologie zcela známy.

Předpoklady úpadku insolvenční zákon uvádí v ustanovení § 3; předpokladem obou druhů úpadku (předlužení a platební neschopnost) je existence více – tedy alespoň dvou – věřitelů dlužníka, dlužník musí mít peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit. Pokud není alespoň jedna podmínka naplněna, může se věřitel domáhat splnění své pohledávky výkonem rozhodnutí (exekucí). Na tuto část úzce navazuje ustanovení § 143 odst. 2 upravující tzv. „věřitelský návrh“, které má za cíl zabránit podávání šikanózních insolvenčních návrhů na zahájení řízení vůči konkrétnímu dlužníkovi a to tak, že za věřitele – za další osobu – se nepovažuje osoba, na kterou byla převedena některá z pohledávek insolvenčního navrhovatele proti dlužníku nebo její část v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo po zahájení insolvenčního řízení (zjednodušeně řečeno se jedná o umělé vytváření plurality věřitelů). Úpadek formou platební neschopnosti je definován v ustanovení § 3 odst. 1 insolvenčního zákona. Toto ustanovení je strukturováno tak, aby při jeho aplikaci nedocházelo k substituování nebo opomenutí některého ze tří základních znaků úpadku: požadavku mnohosti dlužníkových věřitelů (dle písm. a/ více věřitelů), časového faktoru platební neschopnosti (dle písm. b/ peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti) a neschopnosti dlužníka tyto závazky plnit (dle písm. c/). Pojem úpadku formou předlužení je omezen v aplikaci jen na fyzické osoby – podnikatele a na právnické osoby; *„jeho rozšíření tak, aby platil obecně (i na fyzické osoby, které nejsou a nikdy nebyly podnikateli), by nemělo praktický význam, protože z definice předlužení vyplývá, že může jít jen o osoby, které mají povinnost vést účetnictví“* (Schelleová, 2006, s. 32).

Insolvenční zákon v definici předlužení, které označuje jako situaci, kdy dlužník má více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku, bere v potaz také budoucí očekávané příjmy dlužníka. Při stanovení hodnoty dlužníkovy majetku se v souladu s § 3 odst. 3 přihlíží také k další správě dlužníkovy majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, což je reflexí *„ekonomických modelů fungování podnikatelských subjektů“* (Schelleová, 2006, s. 33). Předlužení tak není stavem odvozeným pouze z účetnictví dlužníka, je zde sledováno také hledisko budoucího výhledu na pokračování dlužníkovy podnikání.

Oproti úpravě obsažené v zákonu o konkursu a vyrovnání insolvenční zákon zavádí pojem hrozící úpadek a to ve snaze předejít následkům pozdního zjištění úpadku dlužníka. Za situace hrozícího úpadku může insolvenční návrh podat jen sám dlužník, jak stanoví § 97 odst. 3 insolvenčního zákona, pokud lze důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků (§ 3 odst. 4 insolvenčního zákona). Omezení možnosti podat návrh ohledně hrozícího úpadku odráží skutečnost, že pouze sám dlužník má dostatečné informace o svých závazcích, pohledávkách a jejich dobytosti, o cash flow či vlastních obchodních rozhodnutích.

Způsob řešení úpadku dle insolvenčního zákona je upraven v § 4 insolvenčního zákona. Mimo zažitého likvidačního způsobu řešení úpadku konkursem, zákon konstruuje nově sanační postupy, kterými jsou reorganizace (opatření vedoucí k ozdravení dlužníkovy podniku) a oddlužení (způsob řešení úpadku použitelný pouze pro nepodnikatelské subjekty); oba postupy předpokládají cílenou aktivitu dlužníka směřující k vyřešení stavu jeho úpadku. Pokud dlužník podléhající sanačnímu způsobu řešení úpadku splní zákonem stanovené podmínky a to po určenou dobu, je po jejím uplynutí osvobozen od placení zbytku svých dluhů (v režimu oddlužení). Cílem reorganizace je zachování ekonomické existence a chodu velkých podnikatelských subjektů. Sankcí při porušení podmínek je poté ztráta výhody sanačního postupu a prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

Formulace zásad insolvenčního řízení v § 5 má význam zejména v situacích, kdy je třeba posoudit, zda procesní úkony učiněné subjekty insolvenčního řízení neodporují cíli insolvenčního řízení a slouží také pro výklad ostatních ustanovení insolvenčního zákona. Jejich interpretace nesmí být opomenuta v žádném okamžiku insolvenčního řízení, zásady se prolínají celým řízením. Insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů – je zde opět kladen důraz na rychlost a hospodárnost celého soudního řízení. Dle druhé zásady není možno věřitelům, kteří nemají stejné nebo obdobné postavení přiznat shodná práva. V praxi tato zásada dopadá na práva věřitelů zajištěných oproti právům věřitelů nezajištěných. Právy věřitele nabytými v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení se zabývá zásada třetí. Tato práva, typicky např. práva zajištěných věřitelů (Kotoučová et al., 2010, s. 21), nemohou být za

stanovené podmínky omezena rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce. Poslední zásada insolvenčního řízení nepřipouští postup věřitelů, kterým by mohli ohrozit společný zájem všech věřitelů, tedy se snažili dosáhnout separátního uspokojení svých pohledávek; jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon.

Dalším podstatným rysem celého insolvenčního řízení je skutečnost, že jej nelze použít vůči všem ekonomickým subjektům. Výjimky z působnosti zákona popisuje § 6. Subjekty, kterými jsou stát, územní samosprávný celek, Česká národní banka, Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, Fond pojištění vkladů, Garanční fond obchodníků s cennými papíry, veřejné neziskové zdravotnické zařízení a veřejná vysoká škola, jsou z účinnosti insolvenčního zákona vyňaty zcela, zákon tak nepřipouští, aby se mohly dostat do úpadku a to vzhledem ke specifickému postavení, které tyto subjekty mají. Insolvenční zákon se dále nevztahuje na právnické osoby, jejichž dluhy převzal nebo se za ně zaručil stát nebo vyšší územně samosprávný celek. Vzhledem k zavedenému institutu moratoria (§ 115 a násl.) není třeba z působnosti vyjímat subjekty provozující zemědělskou prvovýrobu, jak tomu bylo v zákoně o konkursu a vyrovnání. Moratorium může navrhnout dlužník, který je podnikatelem za situace, kdy insolvenční návrh podá věřitel – účinkem vyhlášeného moratoria je fakt, že po dobu jeho trvání nelze vydat rozhodnutí o úpadku.

Pro insolvenční řízení a pro incidenční spory (jedná se o spory vyvolané insolvenčním řízením) se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu tak, jak deklaruje text ustanovení § 7 insolvenčního zákona.

3.2.2 Ustanovení vymezující okruh procesních subjektů insolvenčního řízení

Insolvenční zákon v ustanovení § 9 podává taxativní výčet procesních subjektů řízení. Jsou jimi insolvenční soud, dlužník, věřitelé (kteří uplatňují svá práva vůči dlužníku), insolvenční správce (případně další správce), státní zastupitelství (které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo incidenčního sporu) a likvidátor dlužníka. V § 14 zákon dále definuje účastníky insolvenčního řízení, kterými jsou dlužník a věřitelé, kteří uplatňují své

právo vůči dlužníku (ve většině případů přihláškou pohledávky dle § 173 insolvenčního zákona).

Insolvenční soud je v řízení v pozici subjektu na jedné straně s kontrolní činností (resp. dohlédací) a na straně druhé s činností rozhodovací. Insolvenčním soudem je věcně a místně příslušný krajský soud, případně pobočka krajského soudu, která má vyřizování insolvenční agendy zakotveno ve svém rozvrhu práce. V insolvenčním řízení rozhoduje a jedná soudce; zákon č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících stanoví, kdy je v řízení oprávněn rozhodovat a jednat vyšší soudní úředník. Zákon dále v § 13 předjímá rozhodování asistentem soudce a to z pověření příslušného soudce.

Účastníkem insolvenčního řízení a procesním subjektem je vždy dlužník; ať na základě podání samodlužnického návrhu nebo na základě řízení zahájeného na návrh některého z věřitelů (věřitelský návrh). Dlužník má v insolvenčním řízení aktivnější roli, nežli tomu bylo v době účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání. Zákon jej k činnosti vede i možností podat návrh na zahájení insolvenčního řízení pro hrozící úpadek.

Přihláškou pohledávky podanou dle § 173 insolvenčního zákona uplatňují svá práva vůči dlužníkovi jeho věřitelé – uplatňují právo na uspokojení své pohledávky. Přihlášky podávají věřitelé na závazných formulářích, které jsou přístupné na internetovém portálu Ministerstva spravedlnosti www.justice.cz. Pohledávky věřitelů za majetkovou podstatou uplatňují věřitelé přímo vůči insolvenčnímu správci, mezi takové věřitele zákon zařazuje např. pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců, pohledávky věřitelů na výživném, či odměnu insolvenčního správce. Insolvenční zákon posílil na základě mnohých stížností při aplikaci zákona o konkursu a vyrovnání kompetence věřitelů směrem k možnosti jejich vyšší aktivity v řízení, věřitelé rozhodují o způsobu řešení dlužníkova úpadku, mohou odvolat insolvenčního správce jmenovaného v první fázi řízení soudem. V praxi však věřitelé své aktivní role svěřené jim zákonem příliš nevyužívají, jednání se účastní toliko u úpadku právnických osob, případně jako věřitelé zajištění. Ostatní insolvenční řízení probíhají většinou bez viditelné činnosti věřitelů dlužníka.

Insolvenční správce je považován za procesní subjekt, který nelze chápat ani jako zástupce věřitelů ani jako zástupce dlužníka. Základní činností insolvenčního správce v každém řízení je přezkoumat přihlášky pohledávek věřitelů a sepsat majetkovou podstatu dlužníka. Insolvenční správce musí mít uzavřenou smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem jeho funkce (§ 23 insolvenčního zákona). Je-li úpadek dlužníka řešen konkursem, je úkolem insolvenčního správce zpeněžit majetek dlužníka a výtěžek zpeněžení poměrně rozdělit mezi přihlášené věřitele. Při řešení úpadku oddlužením plněním splátkového kalendáře je správce povinen po pět let, případně do dřívějšího okamžiku plného uhrazení závazků dlužníka, zasílat nezajištěným věřitelům dlužníka finanční částky určené rozhodnutím soudu o schválení oddlužení. Tyto částky jsou strhávány dlužníku z jeho příjmů ve stejném rozsahu, v jakém lze uspokojit věřitele při výkonu rozhodnutí (exekuci) pro přednostní pohledávky.

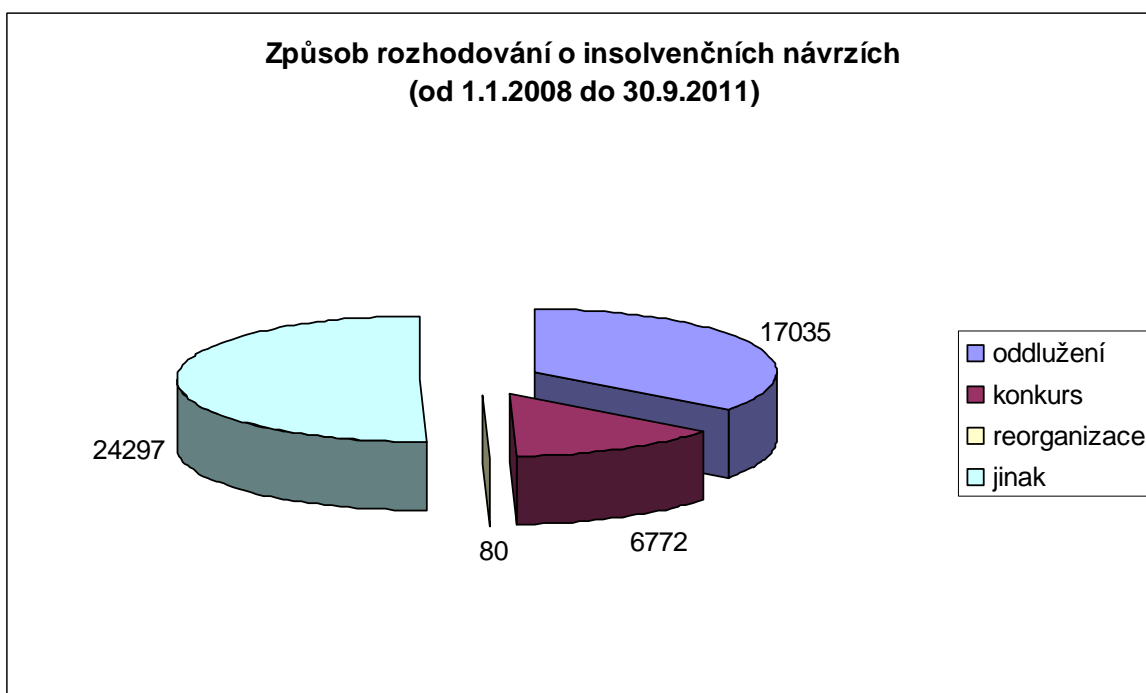
3.3 Úpadek a zákonné možnosti jeho řešení

Jak již bylo řečeno, obligatorními předpoklady prohlášení úpadku dlužníka jsou mnohost jeho věřitelů, dlužník musí mít peněžitě závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit. Insolvenční řízení se zahajuje jen na návrh, který musí být opatřen úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala; insolvenční soud projedná úpadek a rozhodne o něm pouze na základě bezvadného návrhu. Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku ve formě platební neschopnosti; tuto povinnost mu ukládá § 98 odst. 1 insolvenčního zákona. Nepodání takového návrhu, resp. podání návrhu, který však byl soudem odmítnut nebo řízení o něm bylo zastaveno vinou navrhovatele, zakládá u povinných osob trestní odpovědnost ve smyslu ustanovení § 224 trestního zákoníku (trestný čin způsobení úpadku) a dále odpovědnost za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobí porušením této povinnosti.

Zahájení insolvenčního řízení oznámí soud vyhláškou, kterou zveřejní v insolvenčním rejstříku. Toto zveřejnění musí proběhnout dle § 101 insolvenčního zákona do dvou hodin poté, kdy soudu došel insolvenční návrh. Vyhlášku soud doručuje účastníkům řízení a to buď do jejich datové schránky nebo prostřednictvím držitele poštovní licence.

O zahájení insolvenčního řízení soud dále vyrozumí úřady a další subjekty, jak mu ukládá § 120 insolvenčního zákona.

Insolvenční zákon rozlišuje způsoby řešení úpadku dlužníka v závislosti na vhodnosti a na daných podmínkách toho kterého procesu formou konkursu, reorganizace a oddlužení. Za dobu účinnosti insolvenčního zákona bylo insolvenčním soudům podáno 48 184 insolvenčních návrhů, kdy jich téměř 50 % bylo odmítnuto, zamítnuto nebo řízení o nich bylo zastaveno před rozhodnutím o úpadku. Tam, kde je prohlášen úpadek, je v 71 % případů povoleno oddlužení, ve 28 % případů je prohlášen konkurs a v 1 % je povolena reorganizace dlužníka.

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR

Obr. 12 – Způsob rozhodování o insolvenčních návrzích

3.3.1 Konkurs

Konkurs, jako jeden ze způsobů řešení úpadku, upravují ustanovení § 244 až § 315 insolvenčního zákona a to včetně zvláštního ustanovení o nepatrném konkursu (§ 314 a § 315). Konkurs je způsob řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně

uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty dlužníka s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak. Cílem konkursu tedy je efektivně uspořádat majetkové vztahy dlužníka ve vztahu k jeho věřitelům, kteří by se ve většině případů jinou cestou nedomohli – ani částečného – uspokojení svých pohledávek. Konkurs je tzv. likvidační formou řešení dlužníkovy úpadku, nezachovává dlužníkovu ekonomickou existenci. Poměrné uspokojení věřitelů je zákonem jednoznačně vyhlášeno (promítají se zde základní zásady insolvenčního řízení), věřitelé tak musí počítat s tím, že jejich nároky budou při rozvrhu uspokojeny vzhledem k nárokům ostatních věřitelů (Kotoučová et al., 2010, s. 557).

Insolvenční zákon stanovuje v § 314 speciální podmínky pro vydání rozhodnutí o zvláštním případě konkursu – o nepatrném konkursu, jehož prohlášením se soudní řízení zjednodušuje. O nepatrný konkurs jde tehdy, jestli že je dlužníkem fyzická osoba, která není podnikatelem nebo celkový obrat dlužníka za poslední účetní období předcházející prohlášení konkursu nepřesahuje 2 miliony korun a dlužník nemá více než 50 věřitelů. Toto řešení přichází v úvahu i v situaci, kdy v majetkové podstatě není dostatek prostředků k úhradě nákladů insolvenčního řízení. Ustanovením § 315 zákon modifikuje postup v nepatrném konkursu, zapojuje do řešení úpadku schůzi věřitelů a umožňuje soudu stanovit odchylky od zákona.

3.3.2 Reorganizace

Podmínky a přípustnost reorganizace, druhého způsobu řešení úpadku, definuje insolvenční zákon v ustanoveních § 316 až 364, zákon tímto institutem posiluje sanační způsob řešení úpadku. Tato ustanovení navazují na institut vyrovnání a nuceného vyrovnání známého ze zákona o konkursu a vyrovnání. Inspirací pro tento způsob řešení úpadku byly právní řády Spolkové republiky Německo a Spojených států amerických. Možnost reorganizace je zavedena zejména za účelem zmírnění ekonomických dopadů úpadku velkých korporací. Reorganizační zákon rozumí postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku (z čehož plyne, že reorganizace je přípustná jen pro podnikatele), zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů. Přípustnost reorganizace zákon vymezuje

podmínkami v § 316 odst. 4: celkový obrat dlužníka za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 100 milionů korun, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 100 zaměstnanců v pracovním poměru. Toto ekonomické omezení se však nepoužije, předloží-li dlužník reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů.

V soudní praxi je tento institut využíván minimálně, počet návrhů na povolení reorganizace je zcela minoritní částí věcí napadlých u insolvenčních soudů.

Reorganizace, jako jedna z možností sanačního způsobu řešení úpadku dlužníka, může být rozhodnutím soudu zrušen a řízení přechází do režimu konkursu. Důvodem pro takový postup jsou situace uvedené v § 363 odst. 1 insolvenčního zákona, např. v situacích, kdy tento postup navrhl sám dlužník nebo jde o případ, kdy nebyly ve stanovené lhůtě splněny zákonné požadavky pro reorganizaci.

3.3.3 Oddlužení

Oddlužení, sanační způsob řešení úpadku nepodnikatelských subjektů, vymezují ustanovení § 389 až 418 insolvenčního zákona. Oddlužení je zákonem zavedeno jako způsob řešení úpadku pouze nepodnikatelských subjektů, jiné osoby takový návrh nemohou podat (k výkladu pojmu dlužník, který není podnikatelem je třeba využít ustanovení § 2 obchodního zákoníku, které v odstavcích 1 a 2 vymezuje pojmy podnikatel a podnikání). Oddlužení jasně preferuje sociální hledisko před hlediskem ekonomickým, neboť věřitelům garantuje minimální uspokojení jejich pohledávek a to na úrovni 30 %. Oddlužení je řešením tzv. spotřebitelských úpadků, kdy dlužník je po splnění všech zákonných podmínek osvobozen od placení zbytku pohledávek, v němž nebyly za trvání oddlužení uspokojeny, dlužník dostává možnost vyřešit své závazky.

Zákon podává jako významnou část celého procesu prověření dlužníka co po stránce jeho serióznosti, vážného přístupu k řízení, poctivého záměru sledovaného takovým návrhem, výdělkových možností a dalších okolností. Návrh na povolení oddlužení může podat jen sám dlužník, a to jako návrh samodlužnický spojený s insolvenčním návrhem nebo jako reakci na návrh věřitelský. Oddlužení lze v souladu s § 398 odst. 1 insolvenčního zákona

provést dvěma způsoby – jsou jimi zpeněžení majetkové podstaty nebo plnění splátkového kalendáře. Při způsobu řešení dlužníkovra úpadku oddlužením zpeněžením majetkové podstaty se postupuje obdobně jako v konkursu, při oddlužení plněním splátkového kalendáře dlužník po dobu 5 let měsíčně splácí svým nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Takto sraženou částku zaměstnavatel dlužníka zasílá ustanovenému insolvenčnímu správci a ten částku rozvrhne mezi věřitele podle poměru jejich zjištěných pohledávek. Dlužníka po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře čeká pětileté období, kdy je nucen žít z nezabavitelné částky (která činí v nejvyšší míře 7900 Kč) a veškeré částky, které ji převyšují, odevzdávat insolvenčnímu správci k uspokojování věřitelů. Zákon také dlužníkovi ukládá povinnosti, které má v průběhu schváleného oddlužení, např. musí vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost nebo na sebe nesmí přijímat nové závazky, které by nemohl v době jejich splatnosti splnit. Tento faktor působí na dlužníka značnou silou; je třeba si uvědomit, jak byl dlužník do doby schválení oddlužení zvyklý žít a spravovat svůj majetek. Po schválení oddlužení se dlužníkovi diametrálně změní výše jeho příjmu a sníží ekonomické možnosti, zhorší se jeho sociální podmínky života; neoddiskutovatelným bonusem však pro něj je osvobození od placení zbytku pohledávek po splnění podmínek oddlužení. Dlužník tak může začít nový start do života, musí však mít na zřeteli skutečnost, že soud může osvobození odejmout a to do tří let od jeho přiznání, vyjde-li najevo, že ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození dlužníka došlo na základě podvodného jednání dlužníka.

I tento sanační, alternativní, způsob řešení dlužníkovra úpadku může soud přeměnit v konkurs, pokud dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, nebude možné splnit podstatnou část splátkového kalendáře nebo to navrhne sám dlužník.

3.4 Průběh insolvenčního řízení

Průběh celého řízení opět upravuje insolvenční zákon za podpory příslušných vyhlášek. Vzhledem ke skutečnosti, že již se samotným podáním insolvenčního návrhu jsou spojeny závažné právní důsledky, jsou jeho obsah i povinné přílohy taxativně uvedeny v právních předpisech.

3.4.1 Zahájení řízení

Insolvenční řízení lze v souladu s ust. § 97 insolvenčního zákona zahájit jen na návrh a řízení je zahájeno dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu. Podstatnou náležitostí návrhu je úředně ověřený podpis osoby, která jej podává. Insolvenční návrh je oprávněn podat dlužník (jde-li o hrozící úpadek, může návrh podat pouze a jen dlužník) nebo dlužníkův věřitel.

O zahájení insolvenčního řízení insolvenční soud vyrozumívá místně a věcně příslušné úřady, např. finanční úřad, celní úřad, úřad práce, okresní správu sociálního zabezpečení, atd. Aby soud mohl návrh projednat, musí tento obsahovat (kromě obecných náležitostí dle občanského soudního řádu – zde se zcela jasně projevuje provázanost insolvenčního zákona s dalšími právními předpisy České republiky) označení dlužníka, označení navrhovatele a návrh musí obsahovat uvedení rozhodujících skutečností, které osvědčují úpadek dlužníka, navrhovatel musí označit důkazy, kterých se ve svém návrhu dovolává. Návrh musí také obsahovat přílohy, které vyjmenovává jak zákon, tak také vyhláška o jednacím řádu pro insolvenční řízení (vyhláška č. 311/2007 Sb.).

K okamžiku zahájení insolvenčního řízení se vážou také různé účinky ve vztahu k dlužníkovi, potažmo i ve vztahu k jeho věřitelům. Účinky spojené se zahájením řízení vyplývají z ust. § 109 insolvenčního zákona, např. stanoví, že pohledávky týkající se majetkové podstaty dlužníka nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou. Ti věřitelé, kteří svou pohledávku za dlužníkem uplatní přihláškou pohledávky se uspokojí rozvrhem při konkursu, plněním reorganizačního plánu při reorganizaci nebo plněním při oddlužení.

3.4.2 Projednání návrhu a rozhodnutí

Soud při zkoumání každého návrhu nejprve posuzuje, zda návrh obsahuje všechny náležitosti, zda je srozumitelný a určitý. Pokud návrh některou z těchto podmínek nesplňuje, soud jej bez dalšího odmítne. Takové odmítnutí však neznamená, že navrhovatel svůj insolvenční návrh nemůže podat znovu (poté, co usnesení o odmítnutí návrhu nabyde právní moci). Splňuje-li návrh všechny zákonné náležitosti a je-li úpadek dostatečně osvědčen, soud vydá rozhodnutí o úpadku dlužníka, dlužníkovi ustanoví insolvenčního

správce, vyzve věřitele dlužníka, aby přihlásili své pohledávky, dále určí termín konání schůze věřitelů a přezkumného jednání. Soud může tímto usnesením také rozhodnout o způsobu řešení úpadku.

3.4.3 Uplatňování pohledávek, další průběh řízení

Věřitelé dlužníka mohou uplatňovat své pohledávky podáním přihlášky, jež činí vyplněním povinně používaného formuláře. Přihlášené pohledávky přezkoumá jmenovaný insolvenční správce a při přezkumném jednání dochází k jejich zjištění či k jejich popření a to jak dlužníkem, insolvenčním správcem a nově je možnost popírat přihlášky pohledávek i jiným přihlášeným věřitelem.

Insolvenční správce má za povinnost provést soupis majetkové podstaty dlužníka (hovoříme-li o řešení úpadku konkursem), přičemž do majetkové podstaty patří dle ust. § 205 insolvenčního zákona majetek, který dlužníkovi patřil ke dni zahájení insolvenčního řízení, jakož i majetek, který dlužník nabyt v průběhu insolvenčního řízení. Takovým majetkem může být nájemné placené dlužníkovi, insolvenčním správcem vymožené pohledávky dlužníka, atd.

Insolvenční správce v průběhu celého řízení zpeněžuje majetkovou podstatu dlužníka, čímž zákon rozumí převedení veškerého majetku sepsaného v majetkové podstatě na peníze a to za účelem uspokojení věřitelů. Poté, co správce zpeněží majetek dlužníka náležející do majetkové podstaty, podá soudu konečnou zprávu, jejímž obsahem je přehled zpeněžení majetkové podstaty, přehled výdajů vynaložených v souvislosti se správou majetkové podstaty a další povinné údaje a informace. Pokud je konečná správa soudem schválena, insolvenční správce předloží soudu návrh rozvrhového usnesení, ve kterém uvede, kolik má být vyplaceno na každou pohledávku; je-li návrh správce věcně správný, soud vydá rozvrhové usnesení v němž určí částky, které mají být věřitelům vyplaceny. Poté, co insolvenční soud obdrží zprávu od insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení, rozhodne o zrušení konkursu.

Povinností insolvenčního správce po zrušení konkursu je uzavřít účetní knihy dlužníka, sestavit účetní závěrku, splnit povinnosti uložené mu daňovými předpisy a předat dlužníku

potřebné účetní záznamy. Zajišťuje také archivaci dokumentů dlužníka a provádí další činnosti související se zrušením konkursu. Po provedení těchto činností soud insolvenčního správce zproští jeho funkce.

Zrušení konkursu z důvodu, že majetek dlužníka je zcela nepostačující pro uspokojení věřitelů, je to podkladem pro výmaz dlužníka z obchodního rejstříku (je-li dlužník v obchodním rejstříku zapsán).

4 Úskalí procesu insolvenčního řízení z pohledu dotčených osob

Z pohledu dlužníka i věřitele se v průběhu insolvenčního řízení mohou vyskytnout situace, které jsou pro ně, obzvláště jsou-li tyto osoby z řad neprávnicků, komplikované, nesrozumitelné a obtížně se ve složité insolvenční problematice orientují. Z části mohou najít pomoc na oficiálních internetových stránkách ministerstva spravedlnosti www.justice.cz, kde jsou poskytnuty základní rady pro věřitele a dlužníky, je zde dostupný také Insolvenční rejstřík plnící povinnost veřejně a zdarma informovat o veškerých insolvenčních řízeních vedených insolvenčními soudy v ČR. Uživatelé jsou zde dále vysvětleny základní pojmy a principy insolvenčního řízení, jsou zde k dispozici potřebné formuláře s návody na jejich vyplňování. Ministerstvo spravedlnosti zde zveřejňuje statistiky insolvenčního nápadu (došlých věcí), platné znění insolvenčního zákona, aktuální seznam rozhodnutí soudů (judikatura) nebo kalkulátor splátek pro dlužníky uvažující o podání návrhu na povolení oddlužení.

V každodenní podnikatelské praxi se však vyskytují problémy a situace, na které není snadné najít správnou odpověď a to i vzhledem k obecné kvalitě právních předpisů ČR a možnostem jejich výkladu.

4.1 Osoba v postavení věřitele

Věřitelem je osoba, která uplatňuje svá práva vůči dlužníku, dle ust. § 14 insolvenčního zákona je účastníkem řízení. Věřitel je oprávněn svá práva uplatnit přihláškou. Přihlášky pohledávek přezkoumává soudem jmenovaný insolvenční správce a při přezkumném jednání se dlužník a insolvenční správce postupně vyjadřují k těmto pohledávkám, kdy vyslovují svůj postoj k oprávněnosti přihlášených pohledávek (Maršíková, 2011, s. 21). Spor zde může nastat mezi názorem insolvenčního správce a názorem přihlášeného věřitele na pravost, výši a pořadí přihlašované pohledávky.

Problematickým ustanovením může v některých případech být také povinnost věřitele připojit ke svému insolvenčnímu návrhu listiny, kterých se dovolává a které prokazují existenci přihlašované pohledávky. Nemá-li věřitel řádně doloženu existenci své

pohledávky, insolvenční správce může přihlašovanou pohledávku popřít a tento úkon může vyvolat incidenční spor. „*Incidenční spor je sporem, který byl vyvolán vlastním insolvenčním řízením; projednává jej insolvenční soud, a to soudce, který podle rozvrhu práce vykonává v daném insolvenčním řízení dohled*“ (Maršíková, 2011, s. 14). Výsledkem incidenčního sporu je rozhodnutí soudu, které určí pravost, výši nebo pořadí pohledávky, která byla popřena, případně zamítne žalobu. V incidenčních sporech je rozhodováno také v otázce sporu o vypořádání společného jmění manželů.

4.2 Osoba v postavení dlužníka

Dlužníkem je subjekt zavázaný povinností splnit svůj závazek vůči svému věřiteli. Dlužník je v úpadku, má-li více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit. Spory v praxi nastávají již u samotného výkladu tohoto ustanovení, kdy dlužník může tvrdit a dokazovat, že základní znaky úpadku nesplňuje a snažit se všemožnými zákonem dovolenými způsoby oddálit zjištění svého úpadku. Tento postup nastává často po podání insolvenčního návrhu některým z věřitelů dlužníka. Dlužník má totiž od zahájení insolvenčního řízení omezenou možnost nakládat s majetkovou podstatou, může činit vesměs jen běžné úkony činěné při užívání majetku, nesmí dojít ke zmenšení majetku v majetkové podstatě.

Komplikovanější situace nastává u dlužníků, jejichž majetek je již postižen výkonem rozhodnutí či exekucí. Dle ust. § 109 insolvenčního zákona jsou ze zahájením insolvenčního řízení spojeny účinky, mimo jiné takové, že výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit, nelze je však provést. Pro dlužníka může případné nerespektování tohoto ustanovení soudním exekutorem znamenat problém, který musí následně řešit insolvenční správce.

Dlužníka může také nepříjemně překvapit samotný insolvenční návrh podaný věřitelem, k němuž se musí v soudem stanovené lhůtě vyjádřit a případně vznést námitky proti tvrzení věřitele spočívajících v konstatování úpadku dlužníka, v existenci přihlašované pohledávky, je-li dlužník fyzickou osobou, může také reagovat návrhem na povolení oddlužení.

4.3 Třetí osoby

I třetí osoby, které samy nejsou účastníkem insolvenčního řízení, jím mohou být dotčeny. Jedná se zejména o situaci, kdy insolvenční správce sepíše do majetkové podstaty dlužníka majetek v jejich vlastnictví. O této skutečnosti je insolvenční správce povinen takového vlastníka vyrozumět a má-li vlastník za to, že označený majetek neměl být do soupisu zahrnut, může se u insolvenčního soudu domáhat vylučovací žalobou dle § 225 insolvenčního zákona rozhodnutí, že se tento majetek vylučuje z majetkové podstaty. Pokud vlastník nepodá žalobu v zákonem stanovené lhůtě, nastává zde nevyvratitelná domněnka příslušnosti majetku k majetkové podstatě a majetek bude zpeněžen (Maršíková, 2011, s. 229).

5 Analýza dat – porovnání jednotlivých případů na základě předem zvolených kritérií

Analýza dat je postavena na informacích verifikovaných účetnictvím, které má za cíl zachytit stav majetku a závazků subjektu a to k určitému okamžiku nebo jejich pohyb - změnu stavu za určité období, které je nazýváno účetním obdobím. Informace poskytované účetnictvím jsou zveřejňovány ve sbírce listin obchodního rejstříku. Povinnost zveřejňovat účetní závěrky je uložena zákonem o účetnictví (ustanovení § 21a zákona o účetnictví ve spojení s § 40 obchodního zákoníku) a to účetním jednotkám zapisovaným do obchodního rejstříku a dále těm subjektům, jejichž povinnost v tomto smyslu stanoví zvláštní právní předpis (např. politické strany a hnutí). Zveřejňování technicky provádí místně příslušný rejstříkový soud ve sbírce listin poté, co obdrží účetní doklady v elektronické podobě; po zveřejnění jsou tyto listiny přístupné ve formátu pdf na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti a jsou zde volně a zdarma k dispozici široké veřejnosti.

Dle § 38i odst. 1 písm. c) obchodního zákoníku se do sbírky listin ukládají výroční zprávy, řádné, mimořádné a konsolidované účetní závěrky, návrh na rozdělení zisku a jeho konečná podoba nebo vypořádání ztráty (pokud nejsou součástí řádné účetní závěrky), zpráva auditora o ověření účetní závěrky (u subjektů, které nechávají svou účetní závěrku ověřit auditorem) a zpráva o vztazích mezi propojenými osobami. Je-li účetní jednotka v insolvenční, zákonem uložené povinnosti musí stále pravidelně plnit a zveřejňovat uvedené listiny ve sbírce listin.

Praktickým problémem, se kterým se setkávají uživatelé informací zveřejňovaných ve sbírce listin, je neplnění zákonné povinnosti zveřejňovat účetní závěrky ze stran účetních jednotek. Občanský soudní řád sice v ust. § 200de umožňuje rejstříkovému soudu subjektu, který své povinnosti ani přes písemnou výzvu soudu neplní, uložit pořádkovou pokutu až do výše 20 tisíc korun, v praxi však k jejímu ukládání nedochází a to zejména z důvodu personální nedostatečnosti na odděleních sbírky listin příslušných soudů a k velkému množství subjektů zapsaných v obchodním rejstříku. Mimo rejstříkový soud může účetní jednotce uložit pokutu za nesplnění této povinnosti také příslušný finanční úřad, který je k tomuto zmocněn ustanovením § 37a zákona o účetnictví, které takové jednání kvalifikuje

jako správní delikt. Sankcionováno je i nevedení účetnictví, neověření účetní závěrky auditorem či neuschování účetních záznamů. Výše pokuty, kterou může finanční úřad za takové a další zákonem vymezené jednání uložit je v částce 5 tisíc korun, resp. ve výši tří nebo šesti procent hodnoty aktiv účetní jednotky.

Samotný výběr subjektů pro analýzu dat v diplomové práci je komplikován omezeným množstvím účetních jednotek, které řádně a včas plní své zákonné povinnosti a kontinuálně do sbírky listin ukládají své účetní výkazy v potřebné kvalitě. Tuto svou povinnost obvykle přestávají účetní jednotky plnit v okamžiku hrozby insolvenčního řízení, případně v době kdy management registruje první známky stavu předcházejícího úpadku, vytváří tlak na to, aby z účetních výkazů nebyl úpadek na první pohled patrný.

5.1 Kritéria pro analýzu dat

Pro analýzu prováděnou v diplomové práci byly vybrány dva subjekty – průmysloví výrobci; jedná se o společnost s ručením omezeným FEREX-ŽSO spol. s r.o. (IČ 469 62 883, se sídlem Brno, Masarykova č.o. 31, č.p. 427) a o akciovou společnost KSM Castings CZ a.s. (IČ 271 72 490, se sídlem Hrádek nad Nisou, Oldřichovská 726). Oba subjekty podnikají v obdobném předmětu podnikání, hlavní činností je slévárství a kovoobráběčství. Výběr těchto subjektů je podmíněn zejména výše zmiňovanou skutečností, kterou je řádné splnění povinnosti uložit své účetní závěrky do sbírky listin obchodního rejstříku a možností seznámit se s výstupy účetnictví obou těchto společností, které umožnilo vlastní hodnocení ekonomické situace subjektů ve vazbě na reálnou hrozbu insolvenčního řízení.

Společnost FEREX-ŽSO spol. s r.o. aktuálně prochází insolvenčním řízením, kdy řešením prohlášeného úpadku společnosti je reorganizace. Společnost KSM Castings CZ a.s. je vybrána coby reprezentant zdravé společnosti, nezasažené insolvenčním řízením.

Vyhodnocení získaných dat je provedeno s důrazem na platební schopnost subjektů, ukazatele jejich finančního zdraví a v neposlední řadě na naplnění znaků úpadku ve smyslu ust. § 3 odst. 1 insolvenčního zákona. Použity jsou poměrové ukazatele finanční analýzy

díky nimž lze provést srovnání mezi podniky a tyto poskytují okamžitou informaci o stavu analyzovaného podniku prostřednictvím ukazatelů rentability, likvidity a zadluženosti.

5.2 Charakteristika jednotlivých případů

Údaje vycházející z veřejně dostupných zdrojů, kterými jsou obchodní rejstřík, insolvenční rejstřík, účetní závěrky:

Tab. 1 – Srovnání základních skutečností ohledně analyzovaných společností

FEREX-ŽSO spol. s r.o.	KSM Castings CZ a.s.
právní forma	
společnost s ručením omezeným	akciová společnost
předmět podnikání	
slévárenství, modelářství obráběčství silniční motorová doprava nákladní montáž, opravy, revize a zkoušky elektrických zařízení truhlářství, podlahářství	slévárenství kovoobráběčství velkoobchod pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor
společníci	
jediný akcionář KSM Castings Holding GmbH	společníci JUDr. Jaroslav Macháček, JUDr. Jan Juračka
základní kapitál zapsaný v obchodním rejstříku	
500 048 000 Kč	2 000 000 Kč
počet zaměstnanců	
213 (r. 2009)	236 (r. 2009)
insolvenční řízení	
zahájeno dne 16.4.2009, řešeno reorganizací	nebyla insolvenčním řízením zasažena

Zdroj: vlastní

Společnost FEREX-ŽSO spol. s r.o. byla zapsána do obchodního rejstříku k 1.7.1992. Hlavním předmětem podnikání společnosti byla výroba odlitků ze šedé litiny, zvedáků a hydraulických pojízdných plošin, kdy své výrobky společnost dodávala pro železniční

dopravu a poté pro automobilový průmysl. Výrobní i kancelářská střediska se nacházela v Liberci, společnost vyrábí pro tuzemský i zahraniční trh.

Společnost KSM Castings CZ s.r.o. byla zapsána do obchodního rejstříku dne 11.8.2004. Vedení společnosti KSM Castings CZ s.r.o. rozhodlo v roce 2005 o změně účetního období s koncem hospodářského roku k 31. březnu, následně došlo k fúzi (k 1. dubnu 2006) společnosti KSM Castings CZ s.r.o. a společnosti BADALONA a.s., kdy zanikající společnost KSM Castings CZ s.r.o. převedla veškerá svá aktiva i pasiva na nástupnickou společnost BADALONA a.s., která byla následně přejmenována na KSM Castings CZ a.s. Ředitelství i výroba společnosti jsou situovány v Hrádku nad Nisou, výroba se zaměřuje na komponenty pro automobilový průmysl. Společnost získává okolo 90% tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb do zahraničí.

5.3 Vlastní srovnávací analýza

První z analyzovaných společností byla zasažena insolvenčním řízením. Dne 16. dubna 2009 byl dvěma věřiteli společnosti podán insolvenční návrh a ve věci dlužníka FEREX-ŽSO spol. s r.o. bylo zahájeno insolvenční řízení. Dlužník na insolvenční návrh reagoval návrhem na povolení moratoria, kterému soud vyhověl; dne 5. srpna 2009 insolvenční soud rozhodl o úpadku dlužníka a potvrdil ustanovení předběžného insolvenčního správce. Usnesením soudu ze dne 10. září 2009 soud povolil reorganizaci a k 26. dubnu 2010 schválil reorganizační plán dlužníka, kdy jeho znění je veřejně dostupné na stránkách insolvenčního rejstříku přístupného z www.justice.cz. Společnosti se však stále daří získávat i přes insolvenční řízení nové zakázky. Společnosti KSM Castings CZ a.s. se insolvenční řízení dosud vyhnulo, společnost má dobré postavení na trhu výrobců pro automobilový průmysl. V účetním období 1. dubna 2008 až 31. března 2009 sice dosáhla ztráty, nicméně v následujících účetních obdobích dosáhla zisku 9,4 mil. Kč, resp. 58,7 mil. Kč. Společnost je držitelem certifikátů kvality ISO.

V analýze ukazatelů je u společnosti KSM Castings CZ a.s. odhlédnuto od rozdílného začátku a konce účetního období; např. účetní období od 1. dubna 2009 do 31. března 2010 je označeno jako účetní období 2009.

5.3.1 Ukazatele likvidity

Ukazatele likvidity „měří schopnost firmy uspokojit (vyrovnat) své splatné závazky“ (Žižka, 2006, s. 152), různá aktiva umístěná ve společnostech mají různou likvidnost, tedy přeměnitelnost na peníze; nejvyšší stupeň likvidnosti mají samy peníze. S časovým zpožděním lze přeměnit na hotové peníze některou část oběžného majetku. Ukazatele likvidity nezahrnují stálá aktiva, neboť jejich přeměna na peníze je časově náročná a nemusí být vždy úspěšná. Likvidita společnosti se obecně charakterizuje třemi ukazateli: běžná likvidita, pohotová likvidita a okamžitá likvidita.

Běžná likvidita (Current Ratio) je počítána ze vztahu (1)

$$\text{běžná likvidita} = \frac{\text{oběžná aktiva}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (1)$$

- „představuje hrubý ukazatel platební schopnosti podniku“ (Žižka, 2006, s. 152), vyjadřuje, nakolik jsou krátkodobé závazky pokryty oběžnými aktivy společnosti
- doporučená hodnota se pohybuje mezi 1,5 až 2,5

Tab. 2 – Výpočet ukazatele „běžná likvidita“

FEREX-ŽSO spol. s r.o.			
účetní období	2008	2009	2010
oběžná aktiva (v tis. Kč)	71 447	66 905	56 801
krátkodobé závazky (v tis. Kč)	212 285	242 101	93 275
běžná likvidita	0,34	0,28	0,61

KSM Castings CZ a.s.			
účetní období	2008	2009	2010
oběžná aktiva (v tis. Kč)	173 410	129 854	214 353
krátkodobé závazky (v tis. Kč)	222 828	109 074	188 232
běžná likvidita	0,78	1,19	1,14

Zdroj: vlastní

Pohotová likvidita (Quick Ratio) je počítána ze vztahu (2)

$$\text{pohotová likvidita} = \frac{\text{oběžná aktiva} - \text{zásoby}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (2)$$

- „měří platební schopnost podniku po odečtení zásob z oběžných aktiv, protože zásoby jsou obvykle méně likvidní ve srovnání s ostatním oběžným majetkem“ (Žižka, 2006, s. 152)
- doporučená hodnota se pohybuje mezi 1 až 1,5 a to podle strategie řízení kapitálu

Tab. 3 – Výpočet ukazatele „pohotovostní likvidita“

FEREX-ŽSO spol. s r.o.			
účetní období	2008	2009	2010
oběžná aktiva (v tis. Kč)	71 447	66 905	56 801
zásoby (v tis. Kč)	21 424	21 525	21 910
krátkodobé závazky (v tis. Kč)	212 285	242 101	93 275
pohotovostní likvidita	0,24	0,19	0,37

KSM Castings CZ a.s.			
účetní období	2008	2009	2010
oběžná aktiva (v tis. Kč)	173 410	129 854	214 353
zásoby (v tis. Kč)	46 262	61 199	63 297
krátkodobé závazky (v tis. Kč)	222 828	109 074	188 232
pohotovostní likvidita	0,57	0,63	0,80

Zdroj: vlastní

Okamžitá likvidita (Cash Ratio) je počítána ze vztahu (3)

$$\text{okamžitá likvidita} = \frac{\text{peněžní prostředky}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (3)$$

- „vyjadřuje, jaký podíl splatných závazků je kryt pohotovými peněžními prostředky“ (Žižka, 2006, s. 152)
- doporučená hodnota se pohybuje mezi 0,2 až 0,5

Tab. 4 – Výpočet ukazatele „okamžitá likvidita“

FEREX-ŽSO spol. s r.o.			
účetní období	2008	2009	2010
krátkodobý finanční majetek (v tis. Kč)	1 041	1 656	2 112
krátkodobé závazky (v tis. Kč)	212 285	242 101	93 275
okamžitá likvidita	0,0049	0,0068	0,0226

KSM Castings CZ a.s.			
účetní období	2008	2009	2010
krátkodobý finanční majetek (v tis. Kč)	170	158	7 771
krátkodobé závazky (v tis. Kč)	222 828	109 074	188 232
okamžitá likvidita	0,0008	0,0014	0,0413

Zdroj: vlastní

5.3.2 Ukazatele zadluženosti

Ukazatele zadluženosti „měří rozsah, v jakém podnik používá k financování cizí zdroje“ (Žižka, 2006, s. 153), tedy sledují vztahy mezi cizími a vlastními zdroji podniku. Zapojení cizích zdrojů ovlivňuje nejen zadlužení podniku, ale také výnosnost kapitálu vloženého akcionáři (Hálek, 2011). K analýze zadluženosti se používají různé ukazatele, např. ukazatel věřitelského rizika (také znám jako celková zadluženost) nebo kvóta vlastního kapitálu.

Ukazatel věřitelského rizika (Debt Ratio) je počítán ze vztahu (4)

$$\text{ukazatel věřitelského rizika} = \frac{\text{celkové cizí zdroje}}{\text{celková aktiva}} * 100 \quad (4)$$

- „vyjadřuje podíl cizího kapitálu k celkovým aktivům. Vysoká zadluženost znamená, že pro firmu bude obtížné získat další zdroje anebo věřitelé budou požadovat vysokou úrokovou sazbu“ (Žižka, 2006, s. 153)
- při vyhodnocení se řídíme pravidlem, kdy podíl by měl činit 50%
- „je-li podíl větší než 50%, představuje převahu cizích zdrojů nad vlastními, tedy vyšší zadluženost; je-li podíl nižší než 50%, představuje převahu vlastních zdrojů, tj. nižší zadluženost a nízké využití efektu finanční páky“ (Březinová, 2009, s. 174)

Tab. 5 – Výpočet ukazatele věřitelského rizika

FEREX-ŽSO spol. s r.o.			
účetní období	2008	2009	2010
celkové cizí zdroje (v tis. Kč)	492 670	483 779	181 053
celková aktiva (v tis. Kč)	659 660	640 108	576 034
ukazatel věřitelského rizika (v %)	75	76	31

KSM Castings CZ a.s.			
účetní období	2008	2009	2010
celkové cizí zdroje (v tis. Kč)	260 043	161 146	215 332
celková aktiva (v tis. Kč)	649 119	571 797	704 095
ukazatel věřitelského rizika (v %)	40	28	31

Zdroj: vlastní

Kvóta vlastního kapitálu (Equity Ratio) je počítána ze vztahu (5)

$$\text{kvóta vlastního kapitálu} = \frac{\text{vlastní kapitál}}{\text{celková aktiva}} * 100 \quad (5)$$

- „vyjadřuje, jaká část podnikových aktiv je financována kapitálem akcionářů“ (Hálek, 2011, s. 69)
- „ukazatel se označuje jako koeficient samofinancování“ (Březinová, 2009, s. 175)
- společně s ukazatelem celkové zadluženosti poté podává obraz o skladbě majetku podniku

Tab. 6 – Výpočet ukazatele „kvóta vlastního kapitálu“

FEREX-ŽSO spol. s r.o.			
účetní období	2008	2009	2010
vlastní kapitál (v tis. Kč)	165 703	155 871	394 617
celková aktiva (v tis. Kč)	659 660	640 108	576 034
kvóta vlastního kapitálu (v %)	25	24	69

KSM Castings CZ a.s.			
účetní období	2008	2009	2010
vlastní kapitál (v tis. Kč)	375 867	380 899	455 285
celková aktiva (v tis. Kč)	649 119	571 797	704 095
kvóta vlastního kapitálu (v %)	58	67	65

Zdroj: vlastní

5.3.3 Ukazatele rentability

„Rentabilita (výnosnost, ziskovost) je měřítkem schopnosti podniku vytvářet zisk“ (Žižka, 2006, s. 150). Výsledkem výpočtů je údaj o tom, jaký je efekt z podnikání ve vztahu k vloženým vkladům do podnikání. Tyto ukazatele jsou nejčastějším způsobem hodnocení

činnosti podniku. Mezi ně řadíme ukazatele: rentability celkových aktiv, rentability tržeb, rentability nákladů a rentability vlastního kapitálu.

Rentabilita celkových aktiv (Return on Assets) – ROA je počítána ze vztahu (6)

$$ROA = \frac{\text{zisk před zdaněním}}{\text{celková aktiva}} * 100 \quad (6)$$

- „*udává, kolik zisku v průměru přináší jedna koruna aktiv*“ (Žižka, 2006, s. 150), neboli představuje míru zhodnocení kapitálu, který byl vložen do hospodářské činnosti podniku
- výpočtem získáme údaj o tom, kolik korun zisku připadá na jednu korunu vloženou do podnikatelské činnosti

Tab. 7 – Výpočet ukazatele rentability celkových aktiv

FEREX-ŽSO spol. s r.o.				
	účetní období	2008	2009	2010
zisk po zdanění (v tis. Kč)		-170 305	-7 294	280 355
celková aktiva (v tis. Kč)		659 660	640 108	576 034
rentabilita celkových aktiv (v %)		-25,81	-1,14	48,67

KSM Castings CZ a.s.				
	účetní období	2008	2009	2010
zisk po zdanění (v tis. Kč)		-19 910	5 032	74 386
celková aktiva (v tis. Kč)		649 119	571 797	704 095
rentabilita celkových aktiv (v %)		-3,06	0,88	10,56

Zdroj: vlastní

Rentabilita tržeb (Return on Sales) – ROS je počítána ze vztahu (7)

$$ROS = \frac{\text{zisk před zdaněním}}{\text{tržby}} * 100 \quad (7)$$

- „*charakterizuje vztah zisku (obvykle po zdanění) a tržeb*“ (Žižka, 2006, s. 150)
- vypovídá o tom, kolik korun zisku vytvoří podnikatel z jedné koruny tržeb, neboli ziskovost tržeb

Tab. 8 – Výpočet ukazatele rentability tržeb

FEREX-ŽSO spol. s r.o.			
účetní období	2008	2009	2010
zisk po zdanění (v tis. Kč)	-170 305	-7 294	280 355
tržby (v tis. Kč)	466 036	86 195	219 789
rentabilita tržeb (v %)	-36,54	-8,46	127,56

KSM Castings CZ a.s.			
účetní období	2008	2009	2010
zisk po zdanění (v tis. Kč)	-19 910	5 032	74 386
tržby (v tis. Kč)	695 378	491 217	789 737
rentabilita tržeb (v %)	-2,86	1,02	9,41

Zdroj: vlastní

Rentabilita nákladů (Return on Costs) – ROC je počítána ze vztahu (8)

$$\text{ROC} = \frac{\text{zisk před zdaněním}}{\text{celkové náklady}} * 100 \quad (8)$$

- „poměřuje zisk před nebo po zdanění s celkovými náklady podniku“ (Žižka, 2006, s. 151)

Tab. 9 – Výpočet ukazatele rentability nákladů

FEREX-ŽSO spol. s r.o.			
účetní období	2008	2009	2010
zisk po zdanění (v tis. Kč)	-170 305	-7 294	280 355
celkové náklady (v tis. Kč)	598 049	107 266	241 868
rentabilita nákladů (v %)	-28,48	-6,80	115,91

KSM Castings CZ a.s.			
účetní období	2008	2009	2010
zisk po zdanění (v tis. Kč)	-19 910	5 032	74 386
celkové náklady (v tis. Kč)	576 978	449 990	685 716
rentabilita nákladů (v %)	-3,45	1,12	10,85

Zdroj: vlastní

Rentabilita vlastního kapitálu (Return on Equity) – ROE je počítána ze vztahu (9)

$$ROE = \frac{\text{zisk před zdaněním}}{\text{vlastní kapitál}} * 100 \quad (9)$$

- „vyjadřuje výnosnost kapitálu vloženého majiteli firmy“ (Žižka, 2006, s. 150)
- výpočtem získáme údaj o tom, kolik korun zisku připadá na jednu korunu kapitálu vloženého do podnikatelské činnosti

Tab. 10 – Výpočet ukazatele rentability vlastního kapitálu

FEREX-ŽSO spol. s r.o.			
účetní období	2008	2009	2010
zisk po zdanění (v tis. Kč)	-170 305	-7 294	280 355
vlastní kapitál (v tis. Kč)	165 703	155 871	394 617
rentabilita vlastního kapitálu (v %)	-102,78	-4,68	71,04

KSM Castings CZ a.s.			
účetní období	2008	2009	2010
zisk po zdanění (v tis. Kč)	-19 910	5 032	74 386
vlastní kapitál (v tis. Kč)	375 867	380 899	455 285
rentabilita vlastního kapitálu (v %)	-5,30	1,32	16,34

Zdroj: vlastní

5.4 Komentář datové analýzy

Ukazatele získané v procesu finanční analýzy provedené v předchozí kapitole jsou základem pro komentář a základní ekonomické srovnání výsledků obou uvedených subjektů – FEREX-ŽSO spol. s r.o. a KSM Castings CZ a.s. Analýza sleduje účetní období 2008 až 2010 (u KSM Castings CZ a.s. je za účetní období 2010 považováno období končící k 31. březnu 2011). Významnými okamžiky u společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o. je podání insolvenčního návrhu v první polovině účetního období roku 2009 (snahy věřitelů o vyhlášení úpadku této společnosti se objevily již v prosinci roku 2008) a dále povolení reorganizace a schválení reorganizačního plánu společnosti.

5.4.1 Ukazatele likvidity

Běžná likvidita společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o. ve sledovaných letech dosáhla svého minima v účetním období 2009. Z údajů za tento rok plyne, že společnost by zpeněžením veškerého svého oběžného majetku uhradila pouze 28 % svých krátkodobých závazků. Společnost byla v letech 2008 a 2009 vysoce insolventní, tato situace vyústila v úpadek společnosti. Po zahájení reorganizace se ukazatel zvýšil na 61 %, nicméně společnost stále vykazuje znaky úpadku. Společnost KSM Castings CZ a.s. dosáhla nejvyššího ukazatele běžné likvidity v roce 2009, kdy činil 119 %, vzhledem k doporučené hodnotě v rozmezí 1,5 až 2,5 (resp. 150 % až 250 %) je společnost dle ukazatele schopna pokrýt své krátkodobé závazky prodejem oběžných aktiv. Z rozvahy však není zřejmá konkrétní struktura oběžných aktiv, která mohou obsahovat také méně likvidní položky; se zřetelem na předmět podnikání (slévárenství) a charakter společnosti (průmyslový výrobce), je ukazatel v normě.

Ukazatele pohotové likvidity společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o. vykazují velmi nízké hodnoty, odchylují se od doporučené hodnoty 1 až 1,5 a to směrem dolů. Některé publikace však uvádějí spodní hodnotu 0,4 (Hálek, 2011, s. 65), k tomuto stavu se společnost přibližuje v roce 2010, což je opět dáno úspěšně zahájenou reorganizací. Hodnota ukazatele ve výši 0,24 (rok 2008) a 0,19 (rok 2009) tak mohla znamenat vysokou závislost podniku na stálém finančním toku do podniku a problémy se splácením závazků. Hodnoty ukazatele u druhé analyzované společnosti KSM Castings CZ a.s. vykazují vzrůstající tendenci, v roce 2010 dosáhl hodnoty 0,8, tedy mírně pod spodní hranicí doporučeného intervalu, ukazatel pohotové likvidity tak po vyloučení vlivu zásob na solventnost společnosti naznačuje dobrou situaci společnosti.

Obě společnosti shodně vykazují nízké hodnoty ukazatele okamžité likvidity, jehož doporučená hodnota se pohybuje mezi 0,2 až 0,5. Z pohledu okamžité likvidity společnosti nedisponují adekvátním množstvím finančních prostředků k úhradě krátkodobých závazků. Ukazatel podává přesné hodnoty, ze kterých plyne schopnost společnosti hradit závazky, je však třeba přihlídnout i k dalším operacím prováděným např. před koncem účetního období v zájmu snížení objemu peněžních prostředků na bankovních účtech a v pokladně. Hodnoty ukazatelů vykazují rostoucí tendenci.

5.4.2 Ukazatele zadluženosti

Pro potenciální věřitele společnosti jsou ukazatele zadluženosti důležitým vodítkem pro posouzení finanční stability subjektu. Čím jsou ukazatele vyšší, tím je subjekt zadluženější, má problém se splácením úroků z úvěrů a má snahu získat další cizí zdroje, tím se i společnost může ocitnout v bludném kruhu a v dluhové pasti. Ukazatel věřitelského rizika dává vodítko potenciálním věřitelům, jak dobře budou chráněni pro případ platební neschopnosti subjektu. Věřitelské riziko u společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o. dosahovalo v letech 2008 a 2009 obdobné hodnoty 75 a 76 %, což značí vysoké věřitelské riziko, požadavky věřitelů nebyly řádně uspokojovány a věřitelé podali na společnost insolvenční návrh. Po zahájení reorganizaci se hodnota ukazatele snížila na výši 31 % a to zejména díky významnému snížení hodnoty cizích zdrojů. Věřitelské riziko společnosti KSM Castings CZ a.s. se pohybuje po všechna sledovaná období pod hranicí 50 %, jeho výkyvy mohou být ovlivněny zaváděním nových technologií výroby, hodnota ukazatele se oproti roku 2008 (40 %) snížila o 9 % v roce 2010 (31 %), což ukazuje na dobrý podnikatelský záměr ústící ve snížení zadluženosti.

Poměr vlastního kapitálu a celkových aktiv je vyjádřen ukazatelem kvóta vlastního kapitálu a vyjadřuje poměr, jaká část aktiv společnosti je financována kapitálem akcionářů. Stanovit poměr mezi cizími a vlastními zdroji krytí majetku je v běžné podnikatelské praxi složité, záleží na druhu výrobního procesu a dalších faktorech. U společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o. kvóta vlastního kapitálu v letech před úpadkem dosahovala hodnot 25 %, resp. 24 %, ve fázi reorganizace byla zvýšena na 69 % díky zvýšení vlastního kapitálu. Stabilně se ve sledovaných obdobích projevují hodnoty ukazatele společnosti KSM Castings CZ a.s. a to v rozmezí 58 % až 67 %.

5.4.3 Ukazatele rentability

Rentabilita představuje poměr efektu z podnikání a vkladů do podnikání, poměruje se výsledek hospodaření se zdroji, které byly k jeho dosažení užity. Rentabilita vložených prostředků (rentabilita celkových aktiv) představuje kolik korun zisku připadá na jednu korunu aktiv (celkových aktiv společnosti). U tohoto ukazatele je žádoucí co nejvyšší hodnota, představující vysoké zhodnocení vkládaného majetku.

Společnost FEREX-ŽSO spol. s r.o. dosáhla zisku pouze v účetním období 2010 a to ještě mimořádnými výnosy. Všechny ukazatele rentability, které se poměřují k zisku společnosti v tomto roce jsou zkreslené. Předchozí období korespondují se stavem úpadku společnosti. Společnost KSM Castings CZ a.s. vykazuje rentabilitu aktiv v hodnotách oscilujících kolem nuly, s mírně zápornou hodnotou v roce 2008, kdy nebylo dosaženo zisku. Z údajů za roky 2009 a 2010 plyne, že na jednu korunu aktiv připadá 8 haléřů zisku.

Rentabilita tržeb představuje míru zisku připadající na jednu korunu tržeb (ziskovost tržeb). Nízká hodnota tohoto ukazatele nasvědčuje možným chybám v řízení subjektu jeho managementem, vysoká úroveň skrývá možnost rizika. Ukazatel rentability tržeb společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o. vykazuje oba tyto znaky. V roce 2008 a 2009 dosáhla společnost záporných hodnot -37 %, resp. -8 %, v roce 2010 skokově roste na 127 %. Hodnota rentability tržeb druhé analyzované společnosti, KSM Castings CZ a.s., vykazuje setrvalý růst a to od záporné hodnoty v roce 2008 způsobené ztrátou (hodnota -2,86 %) ke kladné hodnotě 9,41 %, tedy z jedné koruny tržeb společnost vytvoří 9 haléřů zisku.

O efektivnosti hospodářské činnosti vypovídá také ukazatel rentability nákladů, poměřující zisk s celkovými náklady, tedy kolik korun zisku připadá na 1 korunu vynaložených nákladů. Ukazatel by se měl pohybovat v kladných hodnotách a měl by mít rostoucí trend. Kladné hodnoty ukazatel rentability nákladů společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o. nabyly v roce 2010, nikoli však díky snížení nákladů, o které by měl podnikatelský subjekt usilovat (v roce 2010 vzrostly náklady více než dvojnásobně oproti roku 2009), ale díky mimořádným výnosům. Společnost KSM Castings CZ a.s. dosahuje pozitivního vývoje tohoto ukazatele.

Pro vlastníky společností je důležitým ukazatelem ukazatel rentability vlastního kapitálu, který poměřuje kolik korun zisku společnost vytvořila z jedné koruny vlastního kapitálu. Výše tohoto ukazatele pro společnost FEREX-ŽSO spol. s r.o. před podáním insolvenčního návrhu a prohlášení úpadku je jasným důkazem chybné investice. Akcionáři společnosti KSM Castings CZ a.s. vložený kapitál postupně zhodnocují.

6 Zhodnocení cílů práce

Cílem této diplomové práce bylo na pozadí ekonomických reálií České republiky zpracovat podnikatelsky zajímavé téma insolvenčního řízení, objasnit jeho průběh, dotčené osoby, podat přehled o postupu řízení vedeného soudem, o činnosti subjektů řízení. Mezi dalšími cíli byla zmíněna aplikace finanční analýzy na dva podnikatelské subjekty existující v české ekonomice a prostřednictvím základních ukazatelů posoudit, zda jsou subjekty ohroženy insolvenčním řízením.

6.1 Výsledky finanční analýzy

Výsledky provedené finanční analýzy potvrdily dobré postavení společnosti KSM Castings CZ, a.s., správné řízení a rozhodování managementu společnosti, která je členem mateřské mezinárodní skupiny KSM Castings, poskytující především podnikatelské know-how. Společnost je v oblasti důležitým zaměstnavatelem, počet zaměstnanců mírně roste a v roce 2010/2011 zaměstnávala 282 pracovníků. Ukazatele likvidity, zadluženosti i rentability vykazují hodnoty na přijatelné úrovni s přihlédnutím k předmětu podnikání (slévárenství, kovoobráběčství a velkoobchod). Za pozitivní je považováno zejména stabilní prostředí subjektu, budoucí vývoj společnosti se řídí dlouhodobými strategickými plány, které předpokládají rovnoměrný roční nárůst obrátu a zisku.

Situace společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o. je oproti společnosti KSM Castings CZ, a.s. zcela opačná. Společnost nejméně od roku 2007 vykazuje záporný hospodářský výsledek, špatnou platební morálku a správu závazků. I přes výrazné zeštíhlení v počtu zaměstnanců (v roce 2007 zaměstnávala 439 zaměstnanců a v roce 2009 již 230 zaměstnanců) se společnosti nepodařilo odvrátit podání insolvenčního návrhu a následné prohlášení úpadku. Reakcí vedení společnosti na nastalou situaci bylo podání návrhu na povolení reorganizace a poté předložení reorganizačního plánu, který byl insolvenčním soudem schválen. Jak plyne z ukazatelů finanční analýzy provedené v kapitole 5, společnost není likvidní, je silně zadlužena a ukazatele rentability vykazují záporné nebo nízké hodnoty. Ukazatele rentability se skokově mění v účetním období roku 2010, kdy společnost vykázala kladný výsledek hospodaření ve výši 280 355 tis. Kč. Bližším pohledem do výkazu zisku a ztrát

lze tento fakt ozřejmit – zisk není tvořen tržbami za prodej vlastních výrobků a služeb, tedy z provozní činnosti, ale je vytvořen v oblasti mimořádných výnosů. Z toho vyplývá, že pro správné provedení finanční analýzy je nutné vykazovaný zisk společnosti očistit od mimořádných výnosů, které společnost zaúčtovala ve výši 341 505 tis. Kč. Vzhledem ke skutečnosti, že nebyla zveřejněna příloha účetní závěrky, která by měla objasnit původ těchto mimořádných výnosů, nelze jej s určitostí určit. Pravděpodobně je jejich základ tvořen odpisem závazků věřitelů a to díky zahájené reorganizaci společnosti; toto plyne také z výše závazků, která je v účetním období roku 2009 téměř trojnásobná než v roce 2010.

Ukazatele rentability po provedené korekci o mimořádné výnosy nabývají hodnot relevantních ekonomickému stavu společnosti. Pro srovnání jsou uvedeny ukazatele rentability počítající s ziskem po zdanění a očištěné o mimořádné výnosy:

Tab. 11 – Srovnání ukazatelů rentability společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o.

FEREX-ŽSO spol. s r.o.	
	účetní období 2010
zisk po zdanění (v tis. Kč)	280 355
mimořádné výnosy (v tis. Kč)	341 505
celková aktiva (v tis. Kč)	576 034
tržby (v tis. Kč)	219 789
celkové náklady (v tis. Kč)	241 868
vlastní kapitál (v tis. Kč)	394 617

ukazatel	standardní výpočet	ukazatele rentability očištěné o mimořádné výnosy
rentabilita celkových aktiv (v %)	48,67	-10,62
rentabilita tržeb (v %)	127,56	-27,82
rentabilita nákladů (v %)	115,91	-25,28
rentabilita vlastního kapitálu (v %)	71,04	-15,50

Zdroj: vlastní

Z výše uvedených dat plyne skutečnost, že při zodpovědném hodnocení finanční a ekonomické situace subjektu nelze přijímat účetní výkazy bez hlubšího zkoumání vzájemných vztahů, skutečností a jejich struktury. Očištěné ukazatele vypovídají

o pravděpodobnějším stavu a o reálné situaci společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o., která tak stále naplňuje znaky úpadku a není schopna dosáhnout kladných hodnot rentability svých aktiv, tržeb, nákladů ani vlastního kapitálu.

6.2 Shrnutí výsledků a cílů

V části věnované finanční analýze se podařilo zjistit, že díky ní je možné vytipovat subjekty, které jsou či nejsou ohroženy insolvenčním řízením a úpadkem. Na tomto místě je třeba zmínit, jakou důležitost při provádění finanční analýzy má její zpracovatel. Je třeba, aby nejen ovládal předmětné výpočty, ale zejména aby byl schopen ze vztahů a proporcí jednotlivých údajů uvedených v účetních výkazech vyvodit správné závěry.

V této práci konzultant poukázal na mimořádně vysoký kladný výsledek hospodaření společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o. v účetním období roku 2010, což je v nesouladu s dalšími sledovanými ukazateli i vývojem v předchozích letech. Z těchto důvodů byl proveden upravený výpočet, kdy byl zisk po zdanění očištěn o mimořádné výnosy. Původ těchto mimořádných výnosů nelze z výkazu zisku a ztráty zjistit, lze se tedy pouze domnívat, že se jedná v zásadě o účetní operace související s probíhající reorganizací. Po úpravě výpočtu (viz. tabulka 11, str. 73) výsledky relevantněji vypovídají o skutečném ekonomickém stavu společnosti, hrozbě úpadku a její solventnosti.

Insolvenční řízení se nevyhnulo společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o., která v rámci své reorganizace propustila na polovinu zaměstnanců a následně uzavřela svá výrobní střediska v Liberci. Řešením úpadku společnosti mohl být také konkurs, ve kterém by však nebylo s největší pravděpodobností pokračováno v provozu podniku, nebylo by možno získat provozní financování podniku a došlo by k zániku dodavatelsko-odběratelských vztahů. Konkurs by byl pro společnost a její existenci zcela likvidační a věřitelé by dosáhli pouze omezeného uspokojení svých závazků z prodeje majetkové podstaty.

V rámci silné mateřské skupiny KSM Castings, jejímž členem je společnost KSM Castings CZ a.s., dochází k výměně know-how, poskytování řídicích služeb a na základě dlouhodobých smluvních vztahů k prodeji a nákupu materiálu, výrobků a zboží. Rovněž je skupině umožněno na základě aktuálních potřeb trhu operativně distribuovat

samotnou výrobu tak, aby byla zachována potřebná rentabilita všech členů skupiny - tomu ostatně napovídají i hospodářské výsledky společnosti KSM Castings CZ a.s. Tento subjekt, jak již bylo uvedeno výše, není ve smyslu insolvenčního zákona dlužníkem a ani ohledně něj nebylo zahájeno insolvenční řízení. Subjekt lze považovat za ekonomicky zdravý a bez aktuální hrozby prohlášení úpadku, kdy v hodnocení vzájemného vztahu ukazatelů finanční analýzy je třeba vzít v potaz předmět podnikání společnosti a to, že se jedná o průmyslového výrobce.

Závěr

Předcházející kapitoly zevrubně pojednávaly o insolvenčním řízení, jeho průběhu, krizových jevech v české a světové ekonomice a věnovaly se i konkrétním případům subjektů zasažených úpadkem. V souvislosti s finanční a ekonomickou krizí, jež zasáhla světovou, evropskou a tím pádem i českou ekonomiku, se jedná o téma nanejvýš aktuální a zasluhující zvláštní pozornost. Ekonomická situace České republiky a její vývoj, který poměrně dramaticky eskaluje poslední dobou díky úvahám o budoucnosti eura, eurozóny a Evropské unie jako celku, potvrzuje význam praktické orientace odborné veřejnosti v dané problematice.

V kapitole, která se věnovala finanční analýze dvou podnikatelských subjektů, kdy jeden byl a stále je účastníkem insolvenčního řízení jakožto dlužník, a druhý subjekt vykazuje dobré výsledky hospodaření, byla zjištěna míra jejich ohroženosti úpadkem plynoucí ze základních ukazatelů likvidity, zadluženosti a rentability. Veličiny běžně používané při finančních analýzách (ukazatele likvidity, zadluženosti, rentability) jsou pro tento účel vhodné a dostatečně průkazné.

Krizová vlna postupně prostupuje ekonomikami států a ovlivňuje různou měrou všechny ekonomické subjekty. Odolnost subjektů vůči krizovým jevům je ovlivněna mnoha faktory, hovoříme-li o právnických osobách zvláště pak provázaností na ostatní evropské či světové ekonomiky a jejich vlastnickou strukturou.

Na příkladu společností, zkoumaných v této diplomové práci, je zřetelné, jak světová finanční krize negativně ovlivnila hospodářské výsledky společnosti FEREX-ŽSO spol. s r.o., která je vlastněna českými fyzickými osobami a je tak bez podpory silného zahraničního kapitálu. Tento subjekt je daleko zranitelnější nežli KSM Castings CZ a.s., která má úzkou provázanost na svého německého vlastníka a přímou podporu mateřské skupiny KSM Castings.

Soupis bibliografických citací

AISIS, o.s. *Projekt Rozumíme penězům – zvýšení finanční gramotnosti v ČR*. [online]. 2009. [cit. 2011-10-18]. Dostupný z WWW: <http://www.rozumimepenezum.cz/>

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. <http://www.cnb.cz/cs/index.html>

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Zpráva o finanční stabilitě 2010/2011* [online]. Praha [cit. 2011-11-02]. 150 s. (PDF). ISBN 978-80-87225-33-2. Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy/fs/fs_2010-2011/index.html
ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. <http://www.czso.cz/>

ČLOVĚK V TÍSNI. *Kampaň „Spotřebitelský údel“* [online]. 2008. [cit. 2011-11-02]. 2 s. (PDF). Dostupný z WWW: http://www.spotrebiteleskyudel.cz/wp-content/index_predatorskeho_uverovani.pdf Oficiální server českého soudnictví. Dostupný z WWW: <http://portal.justice.cz/Justice2/Uvod/uvod.aspx>

HOLMAN, Robert. *Finanční krize, její dopady na českou ekonomiku a na chování vlád* [online]. Finanční fórum zlaté koruny 2008 [cit. 2011-11-07]. 21 s. (PDF). Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/holman_20081209_zlata_koruna.pdf

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Analýza konkurenceschopnosti České republiky* [online]. Praha 2010. [cit. 2011-11-02]. 38 s. (PDF). Dostupný z WWW: <http://download.mpo.cz/get/43266/48536/573453/priloha001.pdf>

OECD. *Ekonomický přehled České republiky, 2010* [online]. [cit. 2011-10-21]. 12 s. (PDF). Dostupný z WWW: <http://www.oecd.org/dataoecd/6/24/44905613.pdf>

Parlament České Republiky, poslanecká sněmovna. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw>

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY, POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Sněmovní tisk 1120/0, část č. 1/2. Vládní návrh na vydání zákona, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)* [online]. Praha 2005. [cit. 2011-02-14]. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=1120&CT1=0>

SINGER, Miroslav. *Hospodářská krize a česká ekonomika* [online]. Vysoká škola ekonomická. Praha 2010-06-15 [cit. 2011-11-02]. 20s. (PDF). Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100614_vse.pdf

TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA. *Index CPI 2010 (Index vnímání korupce 2010)* [online]. Praha 2010. [cit. 2011-11-02]. 4 s. (PDF). Dostupný z WWW:

http://www.transparency.cz/doc/publikace/indexy/cpi_2010/CPI2010_tabulka_CZ.pdf

ZAMRAZILOVÁ, Eva. 2011: *oslabení nebo zrychlení růstu?* [online]. Brno 2010-12-01 [cit. 2011-11-07]. 19 s. (PDF). Dostupný z WWW:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/zamrazilova_20101201_bрно.pdf

ZAMRAZILOVÁ, Eva. *Česká ekonomika: Nejasná zpráva o konci krize* [online]. Jihočeská hospodářská komora. Třeboň 2010-04-20 [cit. 2011-02-14]. 21s. (PDF). Dostupný z WWW:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/zamrazilova_20100420_trebon.pdf

Bibliografie

BŘEZINOVÁ, H. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona*. 1. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 196 s. ISBN 978-80-7273-159-6.

DRBOHLAV, J.; POHL, T. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 2., přepracované vyd. Praha: ASPI, a.s., 2006. 220 s. ISBN 80-7357-162-5.

FOSTER, J. B. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. 1. české vyd. Všeň: Grimmus, 2009. 160 s. ISBN 978-80-902831-1-4.

HÁLEK, V. *Insolvence ABC*. 1. vyd. Bratislava: DonauMedia, 2011. 232 s. ISBN 978-80-89364-20-6.

HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. aktualizované vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. 710 s. ISBN 80-7179-891-6.

JANÁČKOVÁ, S. *Krize eurozóny a dluhová krize vyspělého světa*. 1. vyd. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. 99 s. ISBN 978-80-86547-95-4.

KOTOUČOVÁ, J. et al. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1122 s. ISBN 978-80-7400-320-2.

MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele. Příručka zejména pro neprávníky*. 2. aktualizované vyd. Praha: Linde Praha, 2011. 440 s. ISBN 978-80-7201-862-8.

SCHELLEOVÁ, I. *Insolvenční zákon*. 1. vyd. Praha: EUROUNION Praha., 2006. 399 s. ISBN 80-7317-054-X.

SCHELLE, K.; SCHELLEOVÁ, I. *Einführung in das tschechische Insolvenzrecht*. 1. vyd. München: GRIN, 2010. 371 s. ISBN 978-3-640-72999-9.

TARANDA, P. a kolektiv. *Metodické aktuality 6/2009 Insolvenční řízení*. Praha: Svaz účetních, 2009. 64 s. ISSN 1211-41379.

ŽIŽKA, M. *Ekonomika a řízení podniku*. 2. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. 166 s. ISBN 80-7372-115-5.

Zákony

Česko. Vyhláška č. 313/2007 Sb. ze dne 22. listopadu 2007 o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně člena věřitelského výboru a o náhradě jejich nutných výdajů. In Sbírka zákonů České republiky 2007, částka 100, s. 4156.

Česko. Vyhláška č. 312/2007 Sb. ze dne 22. listopadu 2007 o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců. In Sbírka zákonů České republiky 2007, částka 100, s. 4153.

Česko. Zákon č. 182/2006 Sb. ze dne 30. června 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. In Sbírka zákonů České republiky 2006, částka 62, s. 2130.

Česko. Zákon č. 513/1991 Sb. ze dne 5. listopadu 1991 obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In Sbírka zákonů České republiky 1991, částka 98, s. 2474.

Česko. Zákon č. 563/1991 Sb. ze dne 12. prosince 1991 o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. In Sbírka zákonů České republiky 1991, částka 107, s. 2802.

Česko. Zákon č. 312/2006 Sb. ze dne 23. května 2006 o insolvenčních správcích. In Sbírka zákonů České republiky 2006, částka 96, s. 3815.

Česko. Zákon č. 121/2008 Sb. ze dne 19. března 2008 o vyšších soudních úřednících. In Sbírka zákonů České republiky 2008, částka 39, s. 1530.

Česko. Zákon č. 40/2009 Sb. ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In Sbírka zákonů České republiky 2009, částka 11, s. 354.